

**SELFAGTING EN LOKUS VAN KONTROLE
AS VOORSPELLERS VAN AGGRESSIE**

RENÉ FOURIE

Tesis ingelewer ter voldoening aan die vereistes vir die graad van Magister in die
Lettere en Wysbegeerte (Sielkunde) aan die Universiteit van Stellenbosch.

Studieleier: Mnr. H. R. STEEL

Desember 2001

VERKLARING

Ek, die ondergetekende verklaar hiermee dat die werk in hierdie tesis vervat, my eie oorspronklike werk is wat nog nie vantevore in die geheel of gedeeltelik by enige ander universiteit ter verkryging van 'n graad voorgelê is nie.

OPSOMMING

Aggressie is 'n alledaagse verskynsel in Suid-Afrika. Indien die nadelige invloed daarvan op die individu, sowel as die samelewing, in ag geneem word, is dit noodsaaklik dat meer navorsing gedoen word oor die faktore wat aggressie kan verhoog en verlaag.

Die hoofdoelstelling van hierdie ondersoek was om die verband tussen vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole, en aggressie te verken. Verdere spesifieke doelstellings was om te bepaal of mans- en damestudente van mekaar verskil in die vlak van aggressie wat hulle gebruik teenoor mans en vroue. In hierdie opsig is daar onderskei tussen vier tipes aggressie, naamlik fisiese en verbale aggressie, woede en vyandigheid. Die resultate van hierdie ondersoek kan benut word om aggressie teen te werk deur die ontstaan en uitvoering van aggressie te beperk.

Manlike en vroulike eerstejaarstudente aan die Universiteit van Stellenbosch is by die ondersoek betrek. Deelname was vrywillig en anoniem. Altesame 149 persone (40 mansstudente en 109 damestudente) het die vraelyste voltooi. Die ondersoekgroep was Afrikaans of Engels as huistaal magtig. Die ouderdomme van die deelnemers was tussen 17 en 27 jaar.

Vyf meetinstrumente is gebruik. 'n Biografiese vraelys is deur die navorser self opgestel om inligting te verkry oor die deelnemer se geslag, ouderdom, huistaal en burgerskap. Die Rosenberg Selfagting Skaal (RSAS) is gebruik om vlak van selfagting te meet. Die RSAS is ook aangepas om die stabiliteit van selfagting te meet. Stabiliteit van selfagting is ook gemeet deur die Rosenberg Stabiliteit van Self Skaal (RSSS). Die Aggressie Vraelys (AV) is gebruik om die vlak van aggressie van die individu teenoor ander te bepaal. Die AV onderskei ook tussen vier tipes aggressie, naamlik fisiese en verbale aggressie, woede en vyandigheid. Die Nowicki-Strickland Skaal vir Interne-Eksterne Kontrole vir Volwassenes (N-SIEV) is gebruik om lokus van kontrole te meet.

Daar is beduidende verbande tussen die volgende veranderlikes gevind:

- Vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole, en aggressie by damestudente. Slegs lokus van kontrole was 'n beduidende voorspeller van aggressie by damestudente;
- Vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting, lokus van kontrole, en aggressie by mansstudente. Geeneen van die voorspeller veranderlikes was beduidend by mansstudente nie.

Die volgende beduidende verskille is gevind:

- Mansstudente was beduidend meer fisies aggressief teenoor hul eie geslag as damestudente teenoor hul eie geslag;
- Damestudente was beduidend meer fisies aggressief teenoor die teenoorgestelde geslag as mansstudente teenoor die teenoorgestelde geslag.

SUMMARY

Aggression is an everyday occurrence in South Africa. If the detrimental effect of aggression on the individual, as well as society, is taken into account, it becomes necessary to conduct more research on the factors that can enhance and lower aggression.

The main aim of this research was to gain insight into the relationship between level of self-esteem, stability of self-esteem, locus of control, and aggression. An additional aim was to establish whether male and female students differed in their level of aggression towards men and women. In this regard four types of aggression were distinguished, namely physical and verbal aggression, anger and hostility. The results of this study can be utilised to combat aggression by limiting the emergence and execution of aggression.

Male and female first year students attending Stellenbosch University were asked to participate in this study. Participation was voluntary and anonymous. Altogether 149 people (40 male students and 109 female students) completed the questionnaires. The study group spoke either Afrikaans or English at home. The ages of the participants fell between 17 and 27 years.

Five measuring instruments were used. The researcher compiled a biographical questionnaire to gain information about the participant's sex, age, home language and citizenship. The Rosenberg Self-Esteem Scale (RSE) was used to measure level of self-esteem. The RSE was also adapted to measure the stability of self-esteem. Stability of self-esteem was also measured with the Rosenberg Stability of Self Scale (RSSS). The Aggression Questionnaire (AQ) was used to determine the level of aggression the individual had towards others. The AQ also distinguished between four types of aggression, namely physical and verbal aggression, anger and hostility. The Adult Nowicki-Strickland Internal-External Control Scale (ANSIE) was used to measure locus of control.

Significant relationships were found between the following variables:

- Level of self-esteem, stability of self-esteem, locus of control, and aggression for female students. Only locus of control was a significant predictor of aggression;
- Level of self-esteem, stability of self-esteem, locus of control, and aggression for male students. None of the predictor variables were significant.

The following significant differences were found:

- Male students were significantly more physically aggressive towards their own sex than female students towards their own sex;
- Female students were significantly more physically aggressive towards the opposite sex than male students towards the opposite sex.

BEDANKINGS

Ek wil graag die volgende persone hartlik bedank:

- Meneer H. R. Steel vir sy onontbeerlike bystand;
- Die Registrateur van die Universiteit van Stellenbosch vir die toestemming om studente by die projek te betrek;
- Doktor J. C. Meyer vir die afstaan van sy waardevolle tyd;
- Die Studente wat gewillig was om die vraelyste in te vul;
- My Familie vir hulle ondersteuning.

Vir Philip JW

Zelda

Carmen

Philip

Julle is in elke woord

INHOUDSOPGAWE

	Bladsy
LYS VAN TABELLE	vii
LYS VAN FIGURE	ix

HOOFSTUK 1**INLEIDING, MOTIVERING VIR EN DOELSTELLINGS
VAN DIE ONDERSOEK**

1.1. INLEIDING	1
1.2. MOTIVERING VIR DIE ONDERSOEK	3
1.3. DOELSTELLINGS VAN DIE ONDERSOEK	3
1.3.1. Algemene doelstelling	3
1.3.2. Spesifieke doelstellings	3
1.4. AFBAKENING VAN DIE NAVORSINGSGBIED	4
1.5. BEGRIPSBEPALING	5
1.5.1. Persoonlikheid	5
1.5.2. Selfagting	6
1.5.2.1. Vlak van selfagting	6
1.5.2.2. Stabiliteit van selfagting	6
1.5.3. Lokus van kontrole	7
1.5.4. Aggressie	7
1.6. AANBIEDING VAN DIE NAVORSING	8

HOOFSTUK 2**TEORETIESE GRONDSLAE**

2.1. INLEIDING	9
2.2. BEGRIPSBEPALING	9
2.2.1. Leer	9
2.2.1.1. Habituasie en sensitisasie	10
2.2.1.2. Klassieke kondisionering	10
2.2.1.3. Operante kondisionering	11
2.2.1.3.1. Positiewe versterking	11
2.2.1.3.2. Negatiewe versterking	11
2.2.1.3.3. Positiewe straf	11
2.2.1.3.4. Negatiewe straf	12
2.2.2. Kognisie	12
2.2.3. Instink	12
2.2.4. Frustrasie	13
2.3. SOSIALE LEERTEORIE	13
2.4. FRUSTRASIE-AGGRESSIE HIPOTESE	16
2.4.1. Frustrasie	17
2.4.2. Aggressie	17
2.5. SAMEVATTING	18

HOOFSTUK 3**LITERATUUROORSIG**

3.1. INLEIDING	21
3.2. LOKUS VAN KONTROLE EN AGGRESSIE	21
3.3. VLAK VAN SELFAGTING EN AGGRESSIE	23
3.3.1. Lae selfagting en aggressie	23
3.3.2. Hoë selfagting en aggressie	25
3.4. STABILITEIT VAN SELFAGTING EN AGGRESSIE	26
3.5. STABILITEIT VAN SELFAGTING EN VLAK	

VAN SELFAGTING, EN AGGRESSIE	27
3.6. GESLAG EN AGGRESSIE	27
3.6.1. Die aggressor se geslag	28
3.6.2. Die slagoffer se geslag	30
3.7. SAMEVATTING	30

HOOFSTUK 4

HIPOTESESTELLING

4.1. ALGEMENE DOELSTELLING	32
4.1.1. Hoofhipoteses	32
4.1.2. Newehipoteses	33

HOOFSTUK 5

METODE VAN ONDERSOEK

5.1. INLEIDING	36
5.2. STEEKPROEFNEMING	36
5.3. PROSEDURE	39
5.3.1. Vertaling van die vraelyste	39
5.3.2. Identifisering van die deelnemers	39
5.3.3. Metode van data-insameling	39
5.4. MEETINSTRUMENTE	40
5.4.1. Biografiese vraelys	40
5.4.2. Die Rosenberg Selfagting Skaal (RSAS)	40
5.4.2.1. Psigometriese kenmerke van die RSAS	41
5.4.3. Die Rosenberg Stabiliteit van Self Skaal (RSSS)	43
5.4.3.1. Psigometriese kenmerke van die RSSS	43
5.4.4. Die Rosenberg Selfagting Skaal vir die meting van die stabiliteit van selfagting	44
5.4.4.1. Psigometriese kenmerke van die RSAS as	

'n meetinstrument vir die stabiliteit van selfagting	44
5.4.5. Die Nowicki-Strickland Skaal vir Interne-Eksterne Kontrole vir Volwassenes (N-SIEV)	44
5.4.5.1. Psigometriese kenmerke van die N-SIEV	45
5.4.6. Die Aggressie Vraelys (AV)	46
5.4.6.1. Psigometriese kenmerke van die AV	47
5.5. STATISTIESE TEGNIEKE GEBRUIK	48
5.5.1. Meervoudige regressie-ontleding	48
5.5.1.1. Meervoudige regressie-ontleding en 'n eenvoudige kurvilineêre verband	48
5.5.2. Onafhanklike t-toetse	50

HOOFSTUK 6

RESULTATE

6.1. INLEIDING	52
6.1.1. Die meting van die stabiliteit van selfagting	52
6.2. DIE VERBAND TUSSEN 'N ONSTABIELE, HOë SELFAGTING EN EKSTERNE LOKUS VAN KONTROLE, EN HOë AGGRESSIE	53
6.2.1. Stabiliteit van selfagting soos gemeet deur die RSAS	53
6.2.2. Stabiliteit van selfagting soos gemeet deur die RSSS	54
6.2.3. Die RSAS en die RSSS	55
6.3. DIE VERBAND TUSSEN 'N STABIELE, HOë SELFAGTING EN INTERNE LOKUS VAN KONTROLE, EN LAE AGGRESSIE	55
6.3.1. Stabiliteit van selfagting soos gemeet deur die RSAS	56
6.3.2. Stabiliteit van selfagting soos gemeet deur die RSSS	57
6.3.3. Die RSAS en die RSSS	58
6.4. DIE VERBAND TUSSEN VLAKE VAN SELFAGTING	

EN AGGRESSIE	58
6.5. GESLAGSVERSKILLE IN AGGRESSIE TEENoor	
DIESELFDE GESLAG	60
6.5.1. Fisiese en verbale aggressie	61
6.5.2. Woede en vyandigheid	62
6.6. GESLAGSVERSKILLE IN AGGRESSIE TEENoor DIE	
TEENoorGESTELDE GESLAG	62
6.6.1. Fisiese en verbale aggressie	63
6.6.2. Woede en vyandigheid	64
6.7. SAMEVATTING	64

HOOFSTUK 7

BESPREKING, GEVOLGTREKKING EN AANBEVELINGS

7.1. INLEIDING	67
7.2. BESPREKING	67
7.2.1. Aggressie, en vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole	67
7.2.1.1. Die verband tussen ‘n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole, en hoë aggressie	67
7.2.1.2. Die verband tussen ‘n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole, en lae aggressie	68
7.2.1.3. Die verband tussen vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole, en aggressie	69
7.2.2. Geslag en aggressie	70
7.2.2.1. Geslagsverskille in aggressie teenoor dieselfde geslag	70
7.2.2.2. Geslagsverskille in aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag	72

7.2.2.3. Geslagsverskille in aggressie	73
7.3. GEVOLGTREKKING	74
7.4 BEPERKINGS VAN HIERDIE ONDERSOEK	75
7.5 AANBEVELINGS	76
VERWYSINGSLYS	79
BYLAE 1: BIOGRAFIESE VRAELYS	91
BYLAE 2: DIE ROSENBERG SELFAGTING SKAAL	92
BYLAE 3: DIE ROSENBERG STABILITEIT VAN SELF SKAAL	93
BYLAE 4: DIE NOWICKI-STRICKLAND SKAAL VIR INTERNE-EKSTERNE KONTROLE VIR VOLWASSENES	94
BYLAE 5: DIE AGGRESSIE VRAELYS	96

LYS VAN TABELLE

	Bladsy
Tabel 1 Frekwensieverspreiding van ouderdom by mansstudente	38
Tabel 2 Frekwensieverspreiding van ouderdom by damestudente	38
Tabel 3 Die korrelasie tussen die RSAS en die RSSS ten opsigte van stabiliteit van selfagting	52
Tabel 4 'n Meervoudige regressie-ontleding van die verband tussen 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole, en hoë aggressie (>173) by mans- en damestudente (RSAS)	54
Tabel 5 'n Meervoudige regressie-ontleding van die verband tussen 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole, en hoë aggressie (>173) by mans- en damestudente (RSSS)	55
Tabel 6 'n Meervoudige regressie-ontleding van die verband tussen 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole, en lae aggressie (<174) by mans- en damestudente (RSAS)	57
Tabel 7 'n Meervoudige regressie-ontleding van die verband tussen 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole, en lae aggressie (<174) by mans- en damestudente (RSSS)	58
Tabel 8 'n Meervoudige regressie-ontleding van die verband tussen 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole, en aggressie (58-290) by mans- en damestudente (RSAS)	59

Tabel 9 'n Meervoudige regressie-ontleding van die verband tussen 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole, en aggressie (58-290) by mans- en damestudente (RSSS)	60
Tabel 10 Geslagsverskille in fisiese en verbale aggressie teenoor dieselfde geslag	61
Tabel 11 Geslagsverskille in woede en vyandigheid teenoor dieselfde geslag	62
Tabel 12 Geslagsverskille in fisiese en verbale aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag	63
Tabel 13 Geslagsverskille in woede en vyandigheid teenoor die teenoorgestelde geslag	64

LYS VAN FIGURE

	Bladsy
Figuur 1 Die verdeling van die onderoekgroep ten opsigte van geslag	36
Figuur 2 Taalverspreiding by mansstudente	37
Figuur 3 Taalverspreiding by damestudente	37
Figuur 4 'n Kurvilineêre verband tussen aggressie en vlak van selfagting	49
Figuur 5 'n Negatiewe verband tussen lae aggressie en vlak van selfagting	49
Figuur 6 'n Positiewe verband tussen hoë aggressie en vlak van selfagting	50

HOOFSTUK 1

INLEIDING, MOTIVERING VIR EN DOELSTELLINGS VAN DIE ONDERSOEK

1.1. INLEIDING

Volgens Egiptiese mitologie het Ra aan homself geboorte gegee het. Eensaamheid het hom genoop om Shu, die lug, en Tefnut, vog, vanuit sy speeksel te vorm. Hulle verbintenis het vir Geb, die god van die aarde, en Nut, die godin van die hemelruim, voortgebring. Hierna het Ra die mens vanuit sy eie trane geskep. Die Egiptenare het geglo dat Ra elke dag deur die hemelruim seil in sy boot, Sektet, en dat Nut hom elke aand insluk, om weer in die oggend aan hom geboorte te gee. Tydens die nag het Ra baklei met Apep, die slang van chaos. Sommige Egiptenare het geglo dat Apep eendag daarin sal slaag om Ra te verslind en dat die wêreld sodoende sal eindig. Ander het voorspel dat Ra as gevolg van ouderdom sal vergeet wie hy is en dat alles gevolglik tot niet sal gaan (Philip, 1995).

Mites was 'n wesenlike deel van die antieke Egiptenare se alledaagse bestaan. Deur hulle mites is die Egiptenare in staat gestel om die onsekerhede rondom die hoe en waarom van hul lewens te bemeester. Vir enige groep is die aanvaarding van mites afhanklik van daardie mites se aansluiting by die individu se alledaagse lewenservarings. As sodanig is mites 'n weerspieëling van die kultuur wat hulle gedien het. Die insluiting van aggressiewe gebeure in die mitologie van verskeie groepe kan om hierdie rede beskou word as 'n aanduiding van die omvattendheid van aggressie. Indien ons na die geskiedenis kyk, vind ons etlike voorbeelde van menslike aggressie. Hierdie omvang van aggressie is ook teenwoordig by 'n groot aantal groepe. Inderwaarheid word groepe waarby aggressie selde voorkom as hoogs uitsonderlik beskou.

Hierdie universaliteit van aggressie word in 'n ernstige probleem omskep wanneer die negatiewe impak van aggressie op die individu en samelewing in ag geneem word.

Die volgende is almal moontlike gevolge van aggressie (Hoffmann & McKendrick, 1990):

- Die besering en uitwissing van lewende organismes,
- Die beperking van lewenstyle,
- Negatiewe emosionele reaksies en die gevolglike benadeling van geestesgesondheid,
- Die benadeling van interpersoonlike verhoudings,
- Vervreemding,
- Verontmensliking,
- Desensitasie en gevolglike morele atrofie,
- Die bevordering van toekomstige aggressie.

Aggressie is 'n probleem wat dringend verligting benodig. Bestaande strukture vir die bekamping van aggressie is steeds nie genoegsaam nie. Die weerstand teen aggressie is derhalwe 'n wordende proses en dit is as 'n deel hiervan wat die huidige ondersoek uitgevoer is.

Aggressie is oop vir verskillende benaderings tot die verklaring en vermindering daarvan. Hierdie verskillende interpretasies is nodig om 'n beter begrip van aggressie te verkry. Daar moet ook in gedagte gehou word dat verskeie ander faktore, wat nie in die huidige ondersoek aangeraak word nie, 'n rol speel in die verskynsel van aggressie.

Die boustene van die hedendaagse navorsingswetenskappe is deur die antieke Grieke bedink. Aanvanklik is daar uitsluitlik gefokus op die verklaring van die kosmos. Sokrates het hierdie stand van sake verander deur die studie van die mens en sy gevoelslewe die sentrale taak van filosofie te maak. Tydens die Donker Eeue is die fokus weggeneem van die self en is die mens bloot beskou in terme van verordende rolle in sosiale, ekonomiese, politieke, kerklike en kosmiese strukture. Die Renaissance het egter weer die individuele self op die voorgrond geplaas van die Westerse denkwysse, 'n posisie wat dit vandag steeds beklee. Hiervolgens is die wêreld in die hande van die individu en om verskynsels soos aggressie te verklaar, is dit noodsaaklik om die bestudering van aggressie op 'n persoonlike vlak uit te voer.

Die rol van sielkundige prosesse in aggressie is dus veral belangrik en daarom is daar in die huidige ondersoek aandag gegee aan die rol van sekere persoonlikheidsproesse in aggressie. Daar is spesifiek gefokus op die individuele lokus van kontrole en selfagting, en of hierdie veranderlikes aggressie by mans- en damestudente voorspel. As sodanig is die ondersoek hoofsaaklik 'n verkenning van hoekom mense aggressief is. Daar word egter ook ondersoek ingestel na wanneer aggressie uitgevoer word. Ter uitsluiting van verskeie faktore wat hierin 'n rol speel, is daar in die ondersoek gefokus op die invloed van die slagoffer se geslag, sowel as die geslag van die aggressor op die waarskynlikheid dat aggressie uitgevoer sal word.

1.2. MOTIVERING VIR DIE ONDERSOEK

'n Oorsig van bestaande navorsing dui op 'n behoefte om die verband tussen aggressie, en lokus van kontrole, vlak van selfagting en stabiliteit van selfagting te ondersoek. Die verkenning van hierdie verband kan die ontwikkeling van programme vir die voorkoming en vermindering van aggressie stimuleer. Die doeltreffende toepassing van sulke programme kan 'n merkbare verlaging teweegbring in die individuele gebruikmaking van aggressie regdeur sy lewensloop.

1.3. DOELSTELLINGS VAN DIE ONDERSOEK

1.3.1. Algemene doelstelling

Die algemene doelstelling van hierdie ondersoek is om meer inligting te verkry oor die rol van vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole in aggressie. Terselfdertyd is daar ook aandag gegee aan die rol van geslag in aggressie.

1.3.2. Spesifieke doelstellings

Die spesifieke doelstellings is:

- om te bepaal of die algehele model wat 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole insluit 'n beduidende positiewe verband toon met aggressie;

- om te bepaal of die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit 'n beduidende negatiewe verband toon met aggressie;
- om te bepaal of mans- en damestudente beduidend van mekaar verskil in terme van die hoeveelheid aggressie wat hulle gebruik teenoor hul eie geslag, sowel as teenoor die teenoorgestelde geslag.

1.4. AFBAKENING VAN DIE NAVORSINGSGBIED

Die term aggressie word gebruik om uiteenlopende verskynsels te omskryf. Hierdie gebruik van 'n enkele term stel voor dat al hierdie verskynsels 'n gemeenskaplike oorsprong het, wat nie noodwendig die geval is nie. Dit is moontlik dat verskillende meganismes betrokke is by die verskillende verskynsels en om 'n getroue verklaring vir elkeen te verkry, is dit gevolglik belangrik dat die verskille tussen die verskynsels uitgewys word. So kan die manifestasies van aggressie mensgemaak wees of natuurlik voorkom. Mensgemaakte aggressie kan verder onderverdeel word in aggressie wat doelbewus of toevallig voorkom. Doelbewuste aggressie het twee kategorieë, naamlik sosiaal geregverdigde en sosiaal ongeregverdigde aggressie. Aggressie kan ook tussen groepe of tussen individue voorkom. Daar is in hierdie ondersoek gefokus op mensgemaakte aggressie op 'n interpersoonlike vlak wat doelbewus uitgevoer word en sosiaal ongeregverdig is. Die totale vlak van aggressie (hoog of laag), sowel as vier tipes aggressie (fisiese en verbale aggressie, woede en vyandigheid) is gemeet.

Selfagting kan op verskeie maniere benader word. In die literatuur word dit beskou as 'n houding van goedkeuring of afkeuring teenoor die self, of as die gevoelens geheg aan hierdie houding teenoor die self, of as die teenstrydigheid tussen twee houdings (selfbeeld en ideale self), of as die gevoelens geheg aan hierdie teenstrydigheid. Die huidige ondersoek is gebaseer op Rosenberg (1965) se opvatting dat selfagting verwys na die gevoelens geheg aan die houding teenoor die self. Twee dimensies is ondersoek, naamlik die vlak van selfagting (hoog of laag) en die stabiliteit van selfagting (onstabiel of stabiel).

Lokus van kontrole behels verskeie dimensies. Toeskrywings van versterking kan onder andere verskil ten opsigte van die area van kontrole, die agent van versterking, die stabiliteit van kontrole, of die ligging van kontrole. Daar is in die huidige ondersoek gefokus op die ligging van kontrole (ekstern of intern).

Aggressie is in die huidige ondersoek bestudeer soos dit voorkom by individue in Suid-Afrika. Die deelnemers aan die ondersoek was almal voorgraadse studente aan die Universiteit van Stellenbosch. Die verband tussen aggressie, en vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole is by beide manlike en vroulike deelnemers ondersoek.

1.5. BEGRIPSBEPALING

Die bepaling van 'n begrip se betekenis is 'n oop proses - die finale definisie bly sy agtervolgers ontwyk. Die doel van hierdie begripsbepaling is gevolglik om bruikbare en funksionele eerder as absolute omskrywings van begrippe te verskaf. Die belangrikste begrippe wat in hierdie ondersoek ter sprake kom, word vervolgens kortliks bespreek.

1.5.1. Persoonlikheid

Die definisie van die invloedryke teoretikus Gordon Allport is 'n stewige basis vir die omskrywing van die term persoonlikheid. Volgens Allport behels persoonlikheid die dinamiese organisasie binne die individu van daardie psigofisiese stelsels wat sy kenmerkende gedrag en gedagtes bepaal (Samuel, 1981). Vir Allport speel persoonlike veranderlikes 'n baie belangrike rol in die bepaling van menslike gedrag. Daar is egter diene wat van hom verskil en voorhou dat situasionele veranderlikes belangriker is as persoonlike veranderlikes. Walter Mischel se definisie van persoonlikheid is 'n voorbeeld hiervan. Volgens Mischel behels persoonlikheid die kenmerkende gedragpatrone (insluitende gedagtes en emosies) wat elke individu se aanpassing by die situasies in sy lewe kenmerk (Samuel, 1981). Individuele gedragpatrone word waarskynlik deur beide persoonlike en situasionele veranderlikes beïnvloed. Dit is egter moeilik om vas te stel watter bron die sterkste invloed het.

Nietemin is dit belangrik om in gedagte te hou dat, ongeag watter bron die sterkste invloed het, dit makliker is om 'n inhibisie teen ongewenste gedrag in te bou op 'n persoonlike vlak as wat dit is om situasies te manipuleer.

1.5.2. Selfagting

Selfagting is deel van die individu se persoonlikheid. Die individuele self verteenwoordig die deel van die persoonlikheid wat perseptueel, refleksief en wedervarend is. Die houding wat die individu teenoor sy individuele self het, staan bekend as sy selfkonsep en bestaan uit drie kernaspekte, naamlik die kognitiewe, affektiewe en konatiewe. Selfagting is deel van hierdie meer omvattende proses van selfkonseptualisering en word geïdentifiseer met die affektiewe komponent (Wells & Marwell, 1976). Volgens Rosenberg (1965) dui selfagting op 'n evaluerende houding teenoor die self wat goedkeuring of afkeuring uitdruk en is dit 'n samevatting van individuele selfevaluerings wat elkeen geweeg word in terme van die belang wat daardie spesifieke kenmerk vir die persoon het.

1.5.2.1. Vlak van selfagting

Volgens Kernis, Grannemann en Barclay (1989) verwys vlak van selfagting na 'n basislyn van selfgevoelens vanwaar afwykings kan spruit. 'n Hoë selfagting impliseer gevoelens van waarde en selfrespek, terwyl 'n lae selfagting gevoelens van selfontevredenheid en selfverwerping behels. Die hoër vlakke van selfagting word geassosieer met beter emosionele, akademiese en gedragsaanpassing (DuBois, Bull, Sherman & Roberts, 1998). Die beskerming en verhoging van die vlak van selfagting word as 'n algemene, fundamentele doelstelling beskou wat die individu se sosiale gedrag rig.

1.5.2.2. Stabiliteit van selfagting

Stabiliteit van selfagting verwys na die omvang van korttermyn afwykings wat persone ervaar in hul gevoelens van selfwaarde en is gebaseer op spesifieke kontekste (Greenier, Kernis & Waschull, 1995). 'n Onstabiele selfagting kan dui op beide

vinnige korttermyn afwykings en stadige veranderinge wat oor 'n uitgebreide tydperk plaasvind. In die huidige ondersoek verwys 'n onstabiele selfagting egter na vinnige korttermyn afwykings in gevoelens van selfwaarde. 'n Onstabiele selfagting kan beskou word as 'n persoonlikheidskenmerk wat in interaksie betrokke is met kontekstuele faktore. Verskeie kontekstuele faktore kan lei tot 'n onstabiele selfagting, waaronder evaluerende terugvoer. As 'n persoonlikheidskenmerk hou 'n onstabiele selfagting verband met verskeie sielkundige ongesteldhede, insluitende swak sosiale aanpassing, depressie, angs en lae lewenstevredenheid (Kernis et al., 1989). Teoreties word 'n onstabiele selfagting geassosieer met verhoogde sensitiwiteit vir evaluerende terugvoer, toenemende besorgdheid oor eie selfbeeld en verhoogte pogings om blaam en erkenning vir gebeure toe te ken (Kernis et al., 1989).

1.5.3. Lokus van kontrole

Lokus van kontrole is 'n relatief stabiele aspek van die individu se persoonlikheid en verwys na 'n algemene subjektiewe verwagting van versterking as intern of ekstern (Strickland, 1989). 'n Persoon met 'n interne lokus van kontrole skryf versterkings toe aan eie pogings, vermoëns, kenmerke en gedrag, terwyl 'n persoon met 'n eksterne lokus van kontrole sy versterkings toeskryf aan die noodlot, geluk, toeval of invloedryke persone. Lokus van kontrole omskryf 'n algemene neiging en is selde ten volle intern of ekstern.

1.5.4. Aggressie

Aggressie word algemeen omskryf as fisiese en nie-fisiese gedrag wat ander lewende organismes benadeel en/of nie-lewende voorwerpe beskadig (Bandura, 1973). Beide die uitvoering en weerhouding van gedrag word hierby ingesluit.

Die volgende vier komponente van aggressie kan onderskei word (Buss & Perry, 1992):

- Fisiese en verbale aggressie. Hierdie komponente behels die benadeling van ander en verteenwoordig die motoriese komponent van gedrag;

- Woede. Hierdie komponent behels fisiologiese opwekking, sowel as die voorbereiding vir aggressie en verteenwoordig die affektiewe komponent van gedrag;
- Vyandigheid. Hierdie komponent behels gevoelens van nyd en onreg en verteenwoordig die kognitiewe komponent van gedrag.

1.6. AANBIEDING VAN DIE NAVORSING

In hoofstuk 2 word teorieë onderliggend aan die navorsing bespreek. Hoofstuk 3 lewer 'n oorsig oor die literatuur wat te make het met vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting, lokus van kontrole en geslag, en aggressie. In hoofstuk 4 word die hipoteses uiteengesit. Die metode van ondersoek word in hoofstuk 5 bespreek en in hoofstuk 6 word die navorsingsresultate weergegee. In hoofstuk 7 word die resultate bespreek, en gevolgtrekkings en aanbevelings vir toekomstige navorsing gemaak.

HOOFSTUK 2

TEORETIESE GRONDSLAE

2.1. INLEIDING

Menslike gedrag word beïnvloed deur verskeie faktore, waaronder leer, kennis en instink. Hierdie faktore maak 'n gelyktydige aanspraak op gedrag en elke individu se gedrag behels 'n interaksie tussen hierdie faktore. In die gevalle waar hierdie faktore dieselfde soort gedrag laat ontstaan, word die waarskynlikheid groter dat sulke gedrag wel uitgevoer sal word.

Aggressie, sowel as vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole, word beïnvloed deur die individu se leergeskiedenis, kennis en instink. Hierdie invloed word bespreek onder die sosiale leerteorie en frustrasie-aggressie hipotese. Dit is egter nodig om vooraf te verstaan wat bedoel word met die belangrike begrippe in hierdie bespreking.

2.2. BEGRIPSBEPALING

2.2.1. Leer

Leer kan omskryf word as 'n relatief permanente verandering in die gedrag of kennis van 'n individu wat gebaseer is op die ervarings wat daardie individu tydens sy lewensloop opdoen (Lutz, 1994). Indien dieselfde ervarings herhaaldelik voorkom, word die aanleer van gedrag of kennis verbeter.

Leer behels beide die verwydering en verkryging van gedrag of kennis. Nie alle veranderinge in gedrag of kennis word egter veroorsaak deur leer nie. Hierdie veranderinge kan ook onder andere toegeskryf word aan maturasie, en tydelike gesteldhede wat byvoorbeeld deur afgematheid en narkotiese middels teweeggebring word. Die aanleer van gedrag dui nie noodwendig op die uitvoering van die

verkrygde gedrag nie; dit gebeur dikwels dat die individu slegs die potensiaal vir gedrag aanleer sonder om die gedrag uit te voer.

Die leerproses is nie beperk tot die situasie waarin dit plaasvind nie. Die individu is daartoe in staat om na ander situasies te veralgemeen, sowel as om tussen situasies te diskrimineer. Veralgemening behels die neiging om wat geleer word oor een stimulus toe te pas op nuwe, soortgelyke stimuli. Diskriminering behels 'n onderskeiding in response op grond van verskillende stimuli. Die individu se leerpotensiaal strek oor sy volledige leeftyd.

Daar kan onderskei word tussen vier vorms van leer (Lutz, 1994):

2.2.1.1. Habituasie en sensitisasie

Hierdie is die eenvoudigste vorms van leer en behels 'n verandering in bestaande response op grond van herhaalde stimulering. Habituasie en sensitisasie is tydelik van aard en geen nuwe assosiasies word daartydens gevorm nie. Habituasie behels 'n afname in die response van die individu as gevolg van die herhaaldelike aanbieding van 'n stimulus. Sensitisasie behels 'n toename in die response van die individu as gevolg van die herhaaldelike aanbieding van 'n stimulus.

2.2.1.2. Klassieke kondisionering

Klassieke kondisionering behels onwillekeurige reflekse en emosies. Die individu leer nuwe gedrag aan deur die uitbreiding van bestaande assosiasies. Veronderstel die individu het reeds 'n assosiasie gevorm tussen 'n bepaalde prikkel (p_1) en die respons (r_1) daarop. Deur die voortdurende gelyktydige aanbieding van 'n ander prikkel (p_2) saam met p_1 word 'n nuwe assosiasie gevorm tussen p_2 en r_1 , buiten die assosiasies wat reeds mag bestaan met p_2 (r_2). Verskeie prikkels kan so aan r_1 gekoppel word.

Die handhawing van die gekondisioneerde gedrag (r_1) is afhanklik van versterking en uitdwing. Deur die herhaalde gelyktydige aanbieding van p_2 en r_1 word die waarskynlikheid verhoog dat die individu sal reageer met die gekondisioneerde

respons. Hierdie aangeleerde gedrag kan verwyder word vanuit die gedragrepertoire deur die proses van uitdwing wat berus op die verbreking van die gelyktydige aanbieding van p2 en r1. Indien p2 herhaaldelik aangebied word sonder p1 sal die gekondisioneerde gedrag geleidelik afneem en verdwyn.

2.2.1.3. Operante kondisionering

Operante kondisionering het te make met die willekeurige assosiasie van response met die daaropvolgende gevolge. Hier is dit die gevolge van gedrag wat die voorkoms van gedrag bepaal. Deur die beloning van gedrag word die waarskynlikheid verhoog dat daardie gedrag herhaal sal word, terwyl straf die waarskynlikheid van so 'n herhaling verlaag. Hierdie beloning en straf van gedrag word op die volgende wyses aan die individu oorgedra:

- direkte ervarings van beloning of straf opgelê deur eksterne bronne,
- die waarneming van die straf en beloning van ander se gedrag,
- selfopgelegde beloning of straf op grond van geïnternaliseerde standaarde.

Operante kondisionering kan in vier tipes onderverdeel word:

2.2.1.3.1. Positiewe versterking

Positiewe versterking vind plaas wanneer 'n respons gevolg word deur die toediening van 'n aangename stimulus en lei daartoe dat die respons meer gereeld voorkom.

2.2.1.3.2. Negatiewe versterking

Negatiewe versterking vind plaas wanneer 'n respons lei tot die verwydering van 'n onaangename stimulus en lei daartoe dat die respons meer gereeld voorkom.

2.2.1.3.3. Positiewe straf

Positiewe straf behels die toediening van 'n onaangename stimulus na 'n gegewe respons en lei daartoe dat hierdie respons minder waarskynlik herhaal sal word.

2.2.1.3.4. Negatiewe straf

Negatiewe straf behels die verwydering van 'n aangename stimulus na 'n respons en lei daartoe dat die respons minder gereeld voorkom.

2.2.2. Kognisie

Die term kognisie verwys na die inhoud van denke, sowel as na die prosesse wat betrokke is by denke (Fabrigar, Smith & Brannon, 1999). As sodanig sluit dit onder andere in die waarneming en verwerking van besonderhede, asook die werking van die geheue.

Elke individu beskik oor kognitiewe strukture. Hierdie strukture verwys na georganiseerde weergawes van vorige ervarings van die individu en is relatief stabiel. Voorbeelde van sulke strukture is onder andere die individu se selfkonsep en lokus van kontrole.

Beide die aanleer en uitvoering van gedrag word deur kognisies beïnvloed. Volgens Bandura en Walters (1959) is daar vier kognitief-perseptuele prosesse wat moet plaasvind vir sosiale leer om effektief te wees:

- Aandag: die noukeurige waarneming van die model se gedrag.
- Retensie: die simboliese verteenwoordiging van dít wat waargeneem word.
- Motoriese reproduksie prosesse: die fisiese vermoë om gedrag uit te voer.
- Motivering: 'n goeie rede vir die uitvoering van gedrag.

Die uitvoering van gedrag word voorgeskryf deur die individu se kognitiewe vermoë om die gevolge van sy gedrag te voorsien, sowel as die individu se kognitiewe onderhandeling tussen die verskillende gewenste en ongewenste gevolge wat hy verwag.

2.2.3. Instink

Instink verwys na oorgeërfde gedragsprogramme wat hoofsaaklik fisiologies vasgestel is (Thorpe, 1956).

2.2.4. Frustrasie

Frustrasie kan omskryf word as eksterne omstandighede wat inmeng in die aktiewe nastrewing van 'n doel wanneer die verwagting bestaan dat die doel bereik sal word (Berkowitz, 1989).

2.3. SOSIALE LEERTEORIE

Volgens Julian Rotter (Phares, 1984) word die waarskynlikheid dat gedrag uitgevoer sal word in 'n spesifieke situasie deur die volgende faktore bepaal:

1. Die gedragsrepertoire beskikbaar in die situasie om 'n gegewe doel mee te bereik

Hierdie gedragsrepertoire is aangeleer. Dit is ongetwyfeld waar dat bykans elke persoon in sy leeftyd 'n voorval van aggressie aanskou het. Herhaaldelike blootstelling soos dit die geval is in Suid-Afrika verseker dat sulke gedrag stewig gevestig word in die individu se repertoire. In die gevalle waar sulke gedrag deur die individu self uitgevoer word, mag dit gebeur dat verlangde gevolge daarmee bereik word en aggressiewe gedrag gevolglik 'n meer dominante posisie in daardie individu se gedragsrepertoire verkry. In toekomstige situasies het die aggressiewe gedrag gevolglik 'n groter waarskynlikheid om uitgevoer te word. Uiteindelik mag aggressie die dominante respons word vir die individu.

2. Die waarde wat die versterking vir die individu het

Vir die persoon met 'n onstabiele, hoë selfagting is 'n afwaartse aanpassing in sy selfagting besonder weersinwekkend (Greenier, Kernis & Waschull, 1995). Gevolglik is die verhoging en handhawing van sy selfagting van groot waarde vir so 'n persoon. Die waarskynlikheid word dus vergroot dat hierdie persoon gedrag sal uitvoer wat sy selfagting sal verhoog. Indien aggressie redelik dominant is in hierdie persoon se gedragsrepertoire is dit die waarskynlikheid van aggressie wat vergroot word. Daarenteen sal die verhoging van selfagting van minder waarde wees vir die persoon

met 'n onstabiele, lae selfagting en word die waarskynlikheid dat aggressie gebruik sal word dus verlaag in so 'n geval.

Indien die individu se vlak van selfagting nooit verander nie word hy ontnem van geleentheid om te leer dat hy sy selfagting kan verhoog en handhaaf deur middel van aggressie. 'n Stabiele selfagting beteken egter nie dat die persoon se selfagting nooit sal verander nie. Die persoon met 'n stabiele selfagting het bloot veel minder geleentheid om te leer dat aggressie gunstige gevolge verkry. In so 'n geval sal dit waarskynlik belangriker wees vir die persoon met 'n stabiele, lae selfagting om sy selfagting te probeer lig as vir die persoon met 'n stabiele, hoë selfagting wat reeds 'n hoë selfagting het. Weereens is dit die dominansie van aggressie in die persoon se gedragsrepertoire wat sal bepaal of aggressie hiervoor gebruik word of nie.

3. Die waarde wat die versterking vir die individu het relatief tot ander versterkings beskikbaar in die situasie

Elke situasie beskik oor verskeie versterkings wat moontlik aan die individu toegeken kan word. Die individu besluit watter versterkings hy wil verkry en watter hy wil vermy. Tydens hierdie besluitneming word beide onmiddellike en toekomstige versterkings oorweeg. Gewensde en ongewensde versterkings word nie noodwendig afsonderlik toegeken nie en die individu onderhandel kognitief tussen die verskillende versterkings. 'n Persoon mag gevolglik in sommige gevalle besluit teen die uitvoering van gedrag wat gewensde gevolge sal meebring as gevolg van sekere ongewensde gevolge wat ook deur daardie gedrag ontlok word.

Aggressiewe gedrag kan beide gewensde en ongewensde versterkings ontlok. Hier is die sosiale konteks waarin aggressie voorkom veral belangrik. Die individu leer dat sy aggressiewe gedrag verskillende gevolge kan ontlok afhangend van sy eie sosiale kenmerke, sowel as die sosiale kenmerke van die slagoffer. Hier is die geslagsgroepe van die aggressor en slagoffer veral belangrik. Die gewensdheid of ongewensdheid van die gevolge wat volg op aggressie is afhanklik van die verband tussen die slagoffer se geslag en die aggressor se geslag. In hierdie verband verskaf die aggressor se geslag 'n beginwaarde van openlike aggressie wat sosiaal aanvaarbaar is.

Die individu leer as deel van sy geslagsrol aan watter mate van aggressie sosiaal aanvaarbaar is. Hierdie beginwaarde word dan aangepas deur die sosiale aanvaarbaarheid van openlike aggressie teenoor die geslag van die slagoffer, met inagneming van die aggressor se geslag. As deel van die individu se geslagsrol word daar ook geleer watter mate van aggressie sosiaal aanvaarbaar is teenoor mans en vroue afsonderlik.

Aggressiewe optredes deur mans is sosiaal meer aanvaarbaar as aggressiewe optredes deur vroue. Aggressie teenoor mans is ook sosiaal meer aanvaarbaar as aggressie teenoor vroue. Gevolglik bestaan die verwagting dat mans beduidend meer fisies en verbaal aggressief sal wees teenoor hul eie geslag as vroue teenoor hul eie geslag. In die geval van fisiese en verbale aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag sal mans se beginwaarde van aggressie verminder word deur die slagoffer se geslag, terwyl vroue se beginwaarde verhoog sal word deur die slagoffer se geslag. Die sosiale verbod op openlike aggressie deur mans teenoor vroue is so sterk dat vroue beduidend meer openlik aggressief sal wees teenoor mans as wat mans openlik aggressief sal wees teenoor vroue. Wanneer woede en vyandigheid ter sprake is, sal daar geen geslagsverskille in aggressie wees nie. Die rede hiervoor is dat die sosiale gevolge van aggressie grootliks ontduik word deur die minder openlike vorms van aggressie. Mans en vroue se beginwaardes van aggressie is meer gelyk, terwyl die slagoffer se geslag 'n kleiner invloed het op die uitvoering van aggressie.

Voorbeelde van ander sosiale kenmerke wat bepaal watter gevolge deur aggressie ontlok word, en sodoende die uitvoering van aggressie beïnvloed, is ouderdom, sosio-ekonomiese vlak, opvoeding, beroep en etniese agtergrond.

Die persoon met 'n eksterne lokus van kontrole blameer ander persone vir enige dalings in sy selfagting en voel daarom sosiaal geregverdig om te vergeld teen hierdie persone. Gevolglik sal hierdie persoon geneig wees om minder ongewenste gevolge vir sy gedrag te verwag. Die persoon met 'n eksterne lokus van kontrole beskou ook die gevolge van sy gedrag as buite sy beheer, terwyl die persoon met 'n interne lokus van kontrole verantwoordelikheid aanvaar vir die gevolge van sy gedrag. Gevolglik sal die gevolge van gedrag swaarder weeg vir die persoon met 'n interne lokus van

kontrole as vir die persoon met 'n eksterne lokus van kontrole. Indien aggressie ongewenste gevolge ontlok sal 'n persoon met 'n interne lokus van kontrole dus minder waarskynlik aggressie uitvoer as 'n persoon met 'n eksterne lokus van kontrole.

4. Die subjektiewe verwagting wat die individu het dat sy gedrag die verlangde gevolge sal meebring

Indien 'n persoon leer dat aggressie suksesvol 'n afwaartse aanpassing in sy selfagting voorkom en ook sy selfagting kan verhoog, word die verwagting by hierdie persoon geskep dat aggressie die verlangde gevolge ook in toekomstige situasies sal meebring (Baumeister, Smart & Boden, 1996; Bynner, O'Malley & Bachman, 1981; Kernis, Grannemann & Barclay, 1989; Wills, 1981).

'n Persoon met 'n absolute eksterne lokus van kontrole sal nie kan leer dat aggressiewe gedrag die verlangde gevolge verkry nie omdat hy nie bewus is van die assosiasie nie en dit daarom nie kan aanleer nie. Lokus van kontrole behels egter slegs 'n algemene neiging en daarom sal 'n eksterne lokus van kontrole nie noodwendig 'n persoon daarvan weerhou om gedrag aan te leer nie, maar slegs die leerproses vertraag. Sodra gedrag aangeleer is, is dit beskikbaar vir uitvoering, ongeag die tempo waarteen dit aangeleer is.

2.4. FRUSTRASIE-AGGRESSIE HIPOTESE

In hul ondersoek na die oorsake van aggressie het Dollard, Miller, Doob, Mowrer en Sears (1939) tot die gevolgtrekking gekom dat aggressie altyd 'n gevolg is van frustrasie. Alhoewel hierdie aanname intussen omvergewerp is deur navorsing, lê die waarde van daardie ondersoek in die koppeling van aggressie aan frustrasie, sowel as die kennis wat ingewin is oor die verband tussen frustrasie en aggressie.

Dit mag wel nie altyd die geval wees nie, maar frustrasie kan aggressie ontlok (Berkowitz, 1969; 1989; Buss, Plomin & Carver, 1973; Calkins & Johnson, 1998; Eckhardt & Kassonov, 1998; Gustafson, 1989; Holmes, 1972; Lee, Armus & Miller,

1998; Rothbart & Jones, 1998; Scholtz & Willemse, 1991; Vansteelandt & Van Mechelen, 1998; Willemse & Scholtz, 1988). Hierdie verband tussen frustrasie en aggressie kan onder andere aan instink toegeskryf word.

2.4.1. Frustrasie

Die handhawing en verhoging van selfagting is 'n belangrike doel vir die individu (Baumeister, Tice & Hutton, 1989; Greenwald, 1980; McFarlin & Blascovich, 1981; Swann, Griffin, Predmore & Gaines, 1987; Taylor & Brown, 1988; Tice, 1991).

Indien 'n persoon se selfagting vatbaar is vir veranderinge sal daardie individu die verwagting ontwikkel dat hy sy selfagting kan verhoog. Indien sy selfagting daal, sal frustrasie ervaar word.

In die gevalle waar die persoon se selfagting absoluut stabiel is, word die persoon ontnem aan die verwagting dat hy sy selfagting kan verander. 'n Persoon se selfagting is egter selde vry van enige veranderinge, wat beteken dat die verwagting by die persoon met 'n stabiele selfagting bloot kleiner is as by die persoon met 'n onstabiele selfagting. Die waarskynlikheid van frustrasie word hierdeur verklein.

Volgens die definisie van frustrasie sal 'n persoon met 'n absolute eksterne lokus van kontrole frustreer word deur inmenging in sy aktiewe nastrewing van 'n doel omdat hy hierdie inmenging aan eksterne omstandighede toeskryf. Daarenteen sal 'n persoon met 'n absolute interne lokus van kontrole nie frustrasie ondervind nie omdat hy die blokkerings nie aan eksterne omstandighede toeskryf nie, maar homself verantwoordelik hou. Soos reeds genoem is lokus van kontrole egter selde absoluut intern of ekstern. 'n Persoon met 'n interne lokus van kontrole sal bloot minder waarskynlik frustreer word as 'n persoon met 'n eksterne lokus van kontrole.

2.4.2. Aggressie

Volgens Berkowitz (1969; 1989) word die waarskynlikheid dat aggressie op frustrasie sal volg, verhoog deur:

1. 'n Toename in die waarde van die doel wat frustreer word

Hoe hoër selfagting is by die individu met 'n onstabiele selfagting, hoe groter is die bedreiging van ongunstige terugvoer en gevolglik ook die belang daarvan dat selfagting nie moet daal nie (Baumeister, Heatherton & Tice, 1993; DuBois, Bull, Sherman & Roberts, 1998; Shrauger & Lund, 1975). Die waarskynlikheid dat aggressie op frustrasie sal volg, is dus groter by die persoon met 'n onstabiele, hoë selfagting as by die persoon met 'n onstabiele, lae selfagting.

2. Die teenwoordigheid van negatiewe affek

Verskeie ondersoekte toon dat negatiewe affek die waarskynlikheid van aggressie kan verhoog (Baumeister, Smart & Boden, 1996; Berkowitz, 1969; 1989; Tangney, Wagner, Fletcher & Gramzow, 1992). Volgens Heatherton en Polivy (1991) en Higgins (1987) word 'n afname in selfagting dikwels gevolg deur negatiewe affek. 'n Onstabiele selfagting kan dus die negatiewe affek skep wat die waarskynlikheid van aggressie sal verhoog.

In die gevalle waar frustrasie wel gevolg word deur aggressie, sal die persoon sy aggressiewe gedrag rig op die persoon of voorwerp wat hy blameer vir die frustrasie (Baumeister et al., 1996; Berkowitz, 1969; 1989). By 'n persoon met 'n eksterne lokus van kontrole sal aggressie dus meer waarskynlik tussen individue voorkom, terwyl die persoon met 'n interne lokus van kontrole meer waarskynlik sy aggressie na binne sal rig.

2.5. SAMEVATTING

Aggressie, selfagting en lokus van kontrole word beïnvloed deur verskeie faktore, waaronder leer, kognisie en instink.

A. Sosiale leerteorie

'n Onstabiele selfagting verskaf aan die individu die geleentheid om te leer dat hy sy selfagting kan verhoog en handhaaf deur middel van aggressie. Die waarskynlikheid dat aggressie uitgevoer sal word ten einde hierdie doel te bereik is die grootste by die persoon met 'n onstabiele, hoë selfagting en die kleinste by die persoon met 'n stabiele, hoë selfagting.

Buiten die handhawing en verhoging van selfagting kan die uitvoering van aggressie egter ook sekere ongewenste gevolge ontlok. Indien die individu ongewenste gevolge verwag, sal die uitvoering van aggressie hierdeur teengewerk word.

Hierdie ongewenste gevolge sal swaarder weeg vir die persoon met 'n interne lokus van kontrole as vir die persoon met 'n eksterne lokus van kontrole. Aggressie sal dus eerder voorkom by die persoon met 'n eksterne lokus van kontrole as by die persoon met 'n interne lokus van kontrole.

Die verwagting van ongewenste gevolge is kleiner wanneer aggressie deur mans uitgevoer word as wanneer aggressie deur vroue uitgevoer word. Hierdie verwagting is ook kleiner wanneer aggressie teenoor mans uitgevoer word as wanneer aggressie teenoor vroue uitgevoer word. Mans sal daarom beduidend meer openlik aggressief wees teenoor dieselfde geslag as wat vroue sal wees teenoor dieselfde geslag. In die geval van openlike aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag sal die uitermatige onaanvaarbaarheid van aggressie deur mans teenoor vroue daartoe lei dat vroue beduidend meer openlik aggressief sal wees teenoor mans as wat mans openlik aggressief sal wees teenoor vroue. Woede en vyandigheid is nie openlik nie en gevolglik word die invloed van verwagte sosiale gevolge verklein. As 'n gevolg hiervan sal enige geslagsverskille in woede en vyandigheid nie beduidend wees nie.

B. Frustrasie-aggressie hipotese

Die persoon met 'n eksterne lokus van kontrole het 'n groter waarskynlikheid om frustrasie te ervaar as die persoon met 'n interne lokus van kontrole. So ook het die

persoon met 'n onstabiele selfagting 'n groter waarskynlikheid om frustreer te word as die persoon met 'n stabiele selfagting.

Indien die individu 'n onstabiele, hoë selfagting het, word die waarskynlikheid vergroot dat frustrasie gevolg sal word deur aggressie. Aggressie sal ook eerder volg op frustrasie by die persoon met 'n eksterne lokus van kontrole as by die persoon met 'n interne lokus van kontrole.

HOOFSTUK 3

LITERATUUROORSIG

3.1. INLEIDING

Die beskikbare literatuur op die gebied van aggressie, en lokus van kontrole, vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en geslag is bestudeer. Die bevindinge van hierdie ondersoeke word kortliks weergegee.

3.2. LOKUS VAN KONTROLE EN AGGRESSIE

Alhoewel die navorsing oor die verband tussen lokus van kontrole en aggressie nie sonder teenstrydighede is nie, dui die meerderheid ondersoeke op 'n positiewe verband tussen 'n eksterne lokus van kontrole en aggressie.

Williams en Vantress (1969) het die verband tussen tellings op Rotter se Interne-Eksterne Skaal en tellings op die Buss-Durkee Vyandigheid Inventaris ondersoek. Die resultate dui op 'n beduidende positiewe verband tussen 'n eksterne lokus van kontrole, en aggressie en vyandigheid.

Negatiewe affek verhoog die waarskynlikheid van aggressie (Baumeister et al., 1996; Berkowitz, 1969; 1989; Tangney et al., 1992). Dit blyk dat persone met 'n eksterne lokus van kontrole meer geneig is tot die ervaring van negatiewe affek (Breakwell, Fife-Shaw & Devereux, 1988; Geist & Borecki, 1982; Kilpatrick, Dubin & Marcotte, 1974; Ormel & Schaufeli, 1991; Prerost, 1987; Warehime & Woodson, 1971).

Persone met 'n eksterne lokus van kontrole kan dus meer waarskynlik aggressief wees as gevolg van hierdie negatiewe affek.

Young (1992) het die invloed van lokus van kontrole op persone se houdings teenoor aggressie ondersoek en gevind dat persone met 'n interne lokus van kontrole geneig is om aggressie as binne hul beheer sien, terwyl persone met 'n eksterne lokus van

kontrole aggressie as buite hul beheer sien. Laasgenoemde kan veroorsaak dat die persoon meer sosiaal geregtig voel om aggressief op te tree.

De Moja (1997) het die verband tussen lokus van kontrole en aggressie by dwelmverslaafdes, dwelmgebruikers en 'n kontrole groep ondersoek en geen beduidende verband gevind nie. Verslaafdes het wel hoër tellings op eksterne lokus van kontrole gehad en was minder in staat daartoe om hul aggressie te beheer.

Die verband tussen lokus van kontrole en aggressie by verskillende geslagsgroepe is in verskeie ondersoeke bestudeer. Österman et al. (1999) het die verband tussen lokus van kontrole en drie tipes aggressie (fisies, indirek en verbaal) ondersoek en gevind dat daar by seuns 'n beduidende verband bestaan tussen 'n eksterne lokus van kontrole en aggressie. Vir beide geslagsgroepe het 'n eksterne lokus van kontrole 'n sterker korrelasie getoon met fisiese as indirekte aggressie. Pefley (1987) het geslagsverskille ondersoek in die verband tussen lokus van kontrole en vyandigheid, en gevind dat eksterne lokus van kontrole 'n beduidende verband toon met vyandigheid by vroue maar nie by mans nie.

Lochman (1987) het gevind dat aggressiewe seuns die ontstaan van aggressie aan ander toeskryf, terwyl nie-aggressiewe seuns meer verantwoordelikheid neem vir aggressie. Volgens Averill (1982) is dit die blamering van ander wat 'n regverdiging verskaf vir aggressiewe response en gevolglik die waarskynlikheid van aggressie verhoog.

Daar is ook gevind dat persone met 'n interne lokus van kontrole meer konstruktiewe reaksies op frustrasie het, terwyl persone met 'n eksterne lokus van kontrole eerder aggressief of vyandig sal optree (Anderson, 1977; Brissett & Nowicki, 1973; McIntosh & Matthews, 1992).

Teenstrydig met die voorafgaande ondersoeke het die volgende ondersoek 'n beduidende positiewe verband tussen 'n interne lokus van kontrole en aggressiwiteit opgelewer. De Man en Green (1988) het die verband tussen neurotisme, ekstraversie en lokus van kontrole, en assertiwiteit en aggressie ondersoek. Hulle het

gevind dat ekstraversie en 'n interne lokus van kontrole 'n beduidende positiewe verband toon met aggressie.

3.3. VLAK VAN SELFAGTING EN AGGRESSIE

Die literatuur bevat teenstrydige resultate oor die verband tussen vlak van selfagting en aggressie. Sommige ondersoekte toon geen verband tussen vlak van selfagting en aggressie nie, terwyl ander ondersoekte dui op uiteenlopende verbande tussen aggressie en beide lae selfagting en hoë selfagting.

In die volgende ondersoekte is daar geen beduidende verband gevind tussen vlak van selfagting en aggressie nie:

Bynner, O'Malley en Bachman (1981) het die verband tussen misdaad en selfagting ondersoek en gevind dat die vlak van selfagting min invloed het op die gedrag van die deelnemers.

Shorkey en Armendariz (1985) het onder andere selfagting, vyandigheid en irrasionele denke by mishandelende moeders ondersoek en gevind dat slegs irrasionele denke 'n beduidende verband toon met kindermishandeling.

Shorkey (1980) het die vlak van selfagting by mishandelende moeders en 'n kontrole groep ondersoek en geen beduidende verskille gevind in die selfagting van hierdie twee groepe nie.

3.3.1. Lae selfagting en aggressie

Navorsing toon beide 'n positiewe en negatiewe verband tussen 'n lae selfagting en aggressie.

In die volgende ondersoek is daar 'n beduidende positiewe verband gevind tussen 'n lae selfagting en aggressie:

Melnick en Hurley (1969) het die vlak van selfagting by mishandelende moeders en 'n kontrole groep ondersoek en gevind dat die moeders wat hul kinders mishandel 'n beduidend laer selfagting het as die kontrole groep.

Bloom, Shea en Eun (1979) het die selfkonsep van gedragsversteurde en normale kinders ondersoek en gevind dat gedragsversteurde kinders beduidend laer tellings het op selfkonsep as normale kinders.

Houlihan, Fitzgerald en O'Regan (1994) het manlike en vroulike Ierse adolessente vergelyk in terme van selfagting, vyandigheid en depressie. Daar is gevind dat vroue meer depressief is en ook 'n laer selfagting het, terwyl daar by mans 'n beduidende verband was tussen 'n lae selfagting en vyandigheid.

Kliwer en Sandler (1992) het onder andere selfagting ondersoek as 'n buffer tussen negatiewe lewensgebeure en sielkundige wanaanpassing. Hulle het gevind dat persone met 'n lae selfagting beduidend meer wanaangepaste gedrag openbaar as persone met 'n hoë selfagting onder stresvolle omstandighede.

In die volgende ondersoek is daar 'n negatiewe verband gevind tussen 'n lae selfagting en aggressie:

Volgens Kernis, Grannemann en Barclay (1989) word die waarskynlikheid dat aggressie by persone met 'n lae selfagting kan voorkom kleiner indien hul selfagting bedreig word deur faktore soos:

- 'n Verhoogde sensitiwiteit vir inhiberende faktore teen aggressie;
- 'n Onvermoë tot 'n effektiewe respons en 'n gevoel dat hulle nie geregtig daarop is om kwaad te raak nie;
- Onsekerheid of 'n bedreiging vir hulle selfagting onregverdig is en of dit bloot hul eie negatiewe selfsiening bevestig.

Die literatuur dui op 'n deurlopende verband tussen 'n lae selfagting en depressie (Madonna & Philpot, 1996; Romney, 1994; Tennen, Herzberger & Nelson, 1987). Volgens Tennen en Herzberger (1987) sal hierdie verband tussen depressie en 'n lae selfagting daartoe lei dat 'n depressiewe gevoel aggressie oorheers.

3.3.2. Hoë selfagting en aggressie

Navorsing toon beide 'n positiewe en negatiewe verband tussen 'n hoë selfagting en aggressie.

In die volgende ondersoek is daar 'n beduidende positiewe verband gevind tussen 'n hoë selfagting en aggressie:

Olweus (1978) het die selfevaluerings van afknouerige kinders, slagoffers van aggressie en 'n kontrole groep ondersoek en gevind dat afknouerige kinders 'n meer positiewe selfevaluering het as beide die slagoffers van aggressie en die kontrole groep.

Schneider en Leitenberg (1989) het aggressiewe en teruggetrokke kinders vergelyk in terme van selfagting, optimisme, pessimisme en oorsaaklikheidstoeskrywings vir sukses en mislukking. Die ondersoek het gevind dat aggressiewe kinders beduidend hoër selfagtingtellings het as kinders wat beide aggressief en teruggetrokke is, sowel as dié wat slegs teruggetrokke is.

In die volgende ondersoek is daar 'n beduidende negatiewe verband gevind tussen 'n hoë selfagting en aggressie:

Die voorafgaande ondersoek deur Schneider en Leitenberg (1989) het ook gevind dat die kontrole groep wat nie aggressief of teruggetrokke was nie beduidend hoër selfagtingtellings het as die ander groepe.

Volgens Mooney, Sherman en Lo Presto (1991) toon persone met 'n hoë selfagting beduidend meer aangepaste gedrag as persone met 'n lae selfagting wat aggressie minder waarskynlik maak.

3.4. STABILITEIT VAN SELFAGTING EN AGGRESSIE

Alhoewel die verband tussen stabiliteit van selfagting en aggressie nie direk ondersoek is nie, is die aanduiding in die literatuur dat 'n onstabiele selfagting 'n positiewe verband sal toon met aggressie.

Volgens Greenier, Kernis en Waschull (1995) verhoog 'n onstabiele selfagting die persoon se sensitiwiteit vir eksterne terugvoer aangesien die moontlikheid bestaan dat die individu na negatiewe terugvoer sy selfagting afwaarts sal moet aanpas. Uit die literatuur blyk dit dat die individu sal verkies om die vlak van sy selfagting te behou of om dit te verhoog (Baumeister, Tice & Hutton, 1989; Greenwald, 1980; McFarlin & Blascovich, 1981; Swann, 1987; Swann et al., 1987; Taylor & Brown, 1988; Tice, 1991). 'n Onstabiele selfagting skep dus 'n groter behoefte by die individu om strategieë te gebruik wat hom sal beskerm teen 'n afwaartse aanpassing in sy selfagting. Volgens Bynner, O'Malley en Bachman (1981) kan aggressie hiervoor gebruik word.

'n Onstabiele selfagting skep die moontlikheid dat die individu se selfagting kan daal. Soos reeds genoem word 'n daling in selfagting vergesel deur negatiewe affek wat die waarskynlikheid van aggressie verhoog.

'n Onstabiele selfagting lei ook tot groter pogings om blaam toe te skryf wat aggressie in 'n sekere mate sosiaal regverdig en die waarskynlikheid daarvan verhoog (Kugle, Clements & Powell, 1983).

3.5. STABILITEIT VAN SELFAGTING EN VLAK VAN SELFAGTING, EN AGGRESSIE

Navorsing dui op 'n positiewe verband tussen 'n onstabiele, hoë selfagting en aggressie.

Volgens Kernis, Cornell, Sun, Berry en Harlow (1993) en Kernis, Grannemann en Barclay (1989) toon persone met 'n onstabiele, hoë selfagting die grootste geneigdheid tot woede en vyandigheid, terwyl 'n persoon met 'n stabiele, hoë selfagting die minste geneig is om aggressief op te tree.

Volgens Greenier, Kernis en Waschull (1995) is persone met 'n onstabiele, hoë selfagting geneig om hul selfbeskermende strategieë na buite te rig, terwyl persone met 'n onstabiele, lae selfagting hul strategieë na binne rig. Die uitdrukking van aggressie teenoor ander persone is dus meer waarskynlik by persone met 'n onstabiele, hoë selfagting.

Alhoewel narsisisme verskil van 'n onstabiele, hoë selfagting dui beide op 'n sterk afkeur in die afwaartse aanpassing in die selfagting. Hierdie ooreenstemming skep die verwagting dat daar 'n verband tussen narcisme en aggressie sal bestaan, wat wel die geval is (Bushman & Baumeister, 1998; Raskin, Novacek & Hogan, 1991; Wink, 1991).

3.6. GESLAG EN AGGRESSIE

Navorsing ignoreer dikwels die onderskeid wat geslagsrolle tref in hul voorskrifte vir gedrag teenoor die twee verskillende geslagsgroepe. Gevolglik ontstaan daar onsekerhede oor die integriteit van die geslagsverskille wat wel gevind word. Die moontlikheid bestaan dat sulke geslagsverskille die verydelende invloed van die slagoffers se geslag weerspieël. Dit is gevolglik belangrik dat beide die aggressor se geslag én die slagoffer se geslag in ag geneem moet word.

3.6.1. Die aggressor se geslag

Dit blyk uit die literatuur dat mans meer gebruik maak van aggressie as vroue. Mans is ook meer geneig om aggressie te erken en, alhoewel daar nie deurlopendheid is nie, blyk dit dat mans meer geneig is om die meer openlike vorms van aggressie te gebruik as vroue.

Eagly en Steffen (1986) het geslagsverskille in aggressiewe gedrag in die literatuur meta-analities nagegaan en gevind dat alhoewel mans in die algemeen meer aggressief was as vroue, geslagsverskille nie deurlopend was tussen ondersoeke nie. Die neiging vir mans om meer aggressief te wees as vroue was groter vir fisiese aggressie as vir sielkundige aggressie. Geslagsverskille was ook groter in die mate wat vroue geglo het aggressiewe gedrag sal ang en skuldgevoelens by hulle ontlok, lyding by die teiken veroorsaak en gevaar vir hulself inhou. Die skrywers kom tot die gevolgtrekking dat geslagsverskille in aggressie 'n funksie is van verwagte gevolge en sosiale opvattinge oor aggressie, wat as aspekte van geslags- en ander sosiale rolle aangeleer word.

Perry, Perry en Weiss (1989) het ondersoek of kinders se verwagtinge oor die gevolge van aggressie sal verskil in terme van onder andere die aggressor se geslag. Hulle rapporteer dat seuns minder negatiewe selfevaluering en minder ouerlike afkeuring verwag na aggressie as meisies. Die skrywers stel voor dat die geslagsgroepe verskil in terme van die waarde wat hulle heg aan die verwagte gevolge. Vir vroue, meer as vir mans, is dit belangrik dat die slagoffer nie sal ly nie, dat hulle portuurgroep nie afkeuring sal uitspreek oor hulle gedrag nie en dat hulle nie hulself negatief evalueer nie. Seuns het dus minder redes as meisies om nie aggressie te gebruik nie.

Campbell en Muncer (1994) het die invloed van geslag en beroepsrolle op sosiale verteenwoordigings van aggressie ondersoek en gevind dat beide geslag en beroepsrolle hierdie verteenwoordigings beïnvloed. Hulle rapporteer dat vroue meer ekspressiewe verteenwoordigings (beskou aggressie as 'n verlies van selfbeheer), en mans meer instrumentele verteenwoordigings (beskou aggressie as 'n wyse om beheer oor ander te verkry) het. Hulle het ook gevind dat tradisioneel manlike beroepsrolle

instrumentele verteenwoordigings bevorder, terwyl tradisioneel vroulike beroepsrolle ekspressiewe verteenwoordigings bevorder. Hierdie geslagsverskille in sosiale verteenwoordigings van aggressie skep die verwagting dat mans meer aggressie sal gebruik as vroue.

Archer en Haigh (1997) het geslagsverskille in sosiale opvattinge oor aggressie ondersoek en gevind dat die manlike deelnemers meer instrumentele opvattinge, en die vroulike deelnemers meer ekspressiewe opvattinge het. Hulle het ook gekyk na die verband tussen opvattinge oor aggressie en die tipes aggressie wat deur die deelnemers gerapporteer is. Hoër instrumentele opvattinge het hoër vlakke van fisiese aggressie voorspel en in 'n mindere mate ook woede, vyandigheid en verbale aggressie voorspel. Ekspressiewe opvattinge het 'n lae negatiewe korrelasie getoon met fisiese aggressie.

Frodi, Macaulay en Thome (1977) het die literatuur oor manlike en vroulike aggressie bestudeer en gevind dat die algemeen aanvaarde hipoteses dat mans altyd meer fisies aggressief is as vroue, terwyl vroue meer gebruik maak van indirekte of verplaasde aggressie as mans, nie ondersteun word nie. Hulle het wel gevind dat mans meer waarskynlik hulle aggressiewe gedrag sal erken. Hierdie verskil blyk die sosiale beklemtoning van vroue as versorgers en mans se groter fisiese krag te weerspieël. Volgens die skrywers sal geslagsverskille verdwyn of verminder indien vroue aggressie as geregverdig beskou.

Campbell, Sapochnik en Muncer (1997) het geslagsverskille in die gebruik van direkte en indirekte vorms van aggressie ondersoek, sowel as in sosiale verteenwoordigings van aggressie. Hulle het gevind dat vroue meer gebruik maak van indirekte ekspressiewe aggressie as mans en dat vroue meer ekspressiewe verteenwoordigings het van aggressie as mans.

In 'n ondersoek deur Archer, Monks en Connors (1997) oor geslagsverskille in die gebruik van direkte en indirekte vorms van aggressie, sowel as in woede, vyandigheid, fisiese en verbale aggressie is gevind dat mans meer gebruik maak van direkte aggressie as vroue. Geen geslagsverskille is gevind vir indirekte aggressie nie. Daar

is ook gevind dat mans meer fisies en verbaal aggressief is as vroue. Geen geslagsverskille is gevind vir woede en vyandigheid nie.

Buss en Perry (1992) het gevind dat mans hoër tellings as vroue het vir totale, fisiese en verbale aggressie, sowel as vyandigheid. Hierdie verskille was groot vir fisiese aggressie, matig vir verbale aggressie en klein vir vyandigheid. Geen geslagsverskille is gevind vir woede nie.

3.6.2. Die slagoffer se geslag

Dit blyk dat mans meermale die slagoffers is van aggressie as vroue.

Eagly en Steffen (1986) het in hul hersiening van die literatuur oor geslagsverskille in aggressiewe gedrag gevind dat mans meer die slagoffer is van aggressie as vroue.

Ook Frodi, Macaulay en Thome (1977) het in hulle oorsig gevind dat beide mans en vroue minder aggressief was teenoor vroue.

Perry, Perry en Weiss (1989) het ondersoek of kinders se verwagtinge oor die gevolge van aggressie sal verskil in terme van onder andere die slagoffer se geslag. 'n Vroulike slagoffer het gelei tot verwagtinge van meer belonings, minder negatiewe selfevaluering, meer lyding deur die slagoffer, meer ouerlike afkeuring, meer afkeuring deur die vroulike portuurgroep en minder afkeuring deur die manlike portuurgroep as 'n manlike slagoffer. Afhangend van die waarde wat elke individu heg aan hierdie verwagte gevolge relatief tot mekaar kan aggressie daardeur aangemoedig of ontmoedig word.

3.7. SAMEVATTING

In hierdie hoofstuk is navorsingsbevindinge oor die verband tussen aggressie, en vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting, lokus van kontrole en geslag kortliks weergegee. 'n Eksterne lokus van kontrole toon in die meerderheid ondersoekte 'n positiewe verband met aggressie. Navorsing oor die vlak van selfagting en aggressie

het teenstrydige resultate opgelewer. Volgens die literatuur sal 'n onstabiele selfagting 'n positiewe verband toon met aggressie. Die literatuur oor aggressie, en die stabiliteit van selfagting en vlak van selfagting het 'n positiewe verband getoon tussen 'n onstabiele, hoë selfagting en aggressie. Wat betref die navorsing oor geslag en aggressie blyk dit dat mans meer aggressie sal gebruik en ontvang as vroue.

HOOFSTUK 4

HIPOTESESTELLING

4.1. ALGEMENE DOELSTELLING

Die vernaamste oogmerk van hierdie ondersoek is om die verband tussen aggressie, en vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole te verken.

Terselfdertyd is daar ook aandag gegee aan die rol van geslag in aggressie.

In aansluiting hierby is die volgende hipoteses ondersoek (Die verdeling van aggressie in twee skynveranderlikes genaamd hoë aggressie en lae aggressie word in afdeling 5.5.1.1. bespreek):

4.1.1. Hoofhipoteses

HIPOTESE 1

Die algehele model wat 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende positiewe verband toon met hoë aggressie by damestudente.

HIPOTESE 2

Al drie veranderlikes in die bogenoemde model sal beduidende voorspellers wees van hoë aggressie.

HIPOTESE 3

Die algehele model wat 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende positiewe verband toon met hoë aggressie by mansstudente.

HIPOTESE 4

Al drie veranderlikes in die bogenoemde model sal beduidende voorspellers wees van hoë aggressie.

HIPOTESE 5

Die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende negatiewe verband toon met lae aggressie by damestudente.

HIPOTESE 6

Al drie veranderlikes in die bogenoemde model sal beduidende voorspellers wees van lae aggressie.

HIPOTESE 7

Die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende negatiewe verband toon met lae aggressie by mansstudente.

HIPOTESE 8

Al drie veranderlikes in die bogenoemde model sal beduidende voorspellers wees van lae aggressie.

4.1.2. Newehipoteses

HIPOTESE 1

Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van fisiese aggressie teenoor dieselfde geslag nie.

HIPOTESE 2

Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van verbale aggressie teenoor dieselfde geslag nie.

HIPOTESE 3

Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van fisiese aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

HIPOTESE 4

Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van verbale aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

HIPOTESE 5

Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van woede teenoor dieselfde geslag nie.

HIPOTESE 6

Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van vyandigheid teenoor dieselfde geslag nie.

HIPOTESE 7

Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van woede teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

HIPOTESE 8

Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van vyandigheid teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

HOOFSTUK 5

METODE VAN ONDERSOEK

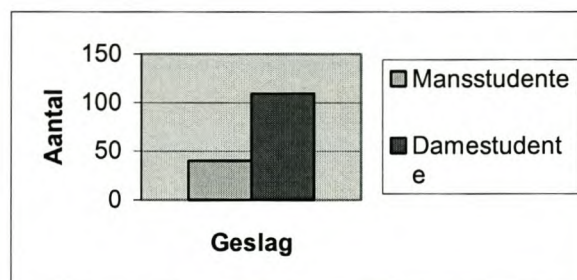
5.1. INLEIDING

Navorsingsbevindinge kan nie losgemaak word van die proses waardeur daardie bevindinge verkry is nie, aangesien die bevindinge deur die proses beïnvloed word. Daarom moet die navorsingsbevindinge van enige ondersoek beskou word teen die agtergrond van die metode van ondersoek wat in daardie ondersoek gevolg is. Vervolgens word die metode van ondersoek wat in die huidige ondersoek gevolg is, bespreek.

5.2. STEEKPROEFNEMING

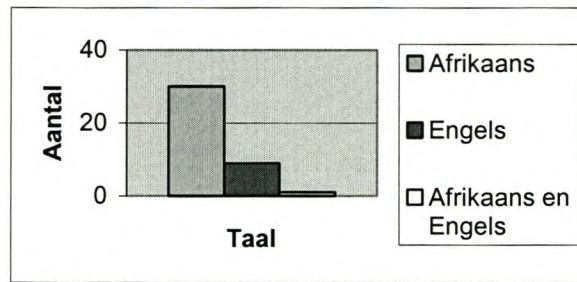
Die deelnemers aan die ondersoek was almal eerstejaarstudente verbonde aan die Universiteit van Stellenbosch. Vraelyste is aan 164 vrywillige deelnemers (42 mansstudente en 122 damestudente) gegee. Die finale steekproef het bestaan uit 149 persone (40 mansstudente en 109 damestudente). Die verkleinde groep is die gevolg van 15 vraelyste wat nie volledig ingevul is nie.

Die verdeling van die ondersoekgroep ten opsigte van geslag verskyn in Figuur 1.

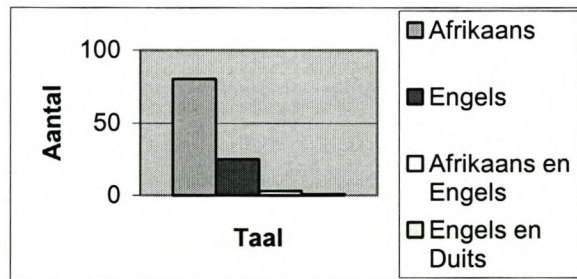
Figuur 1. Die verdeling van die ondersoekgroep ten opsigte van geslag

Die taalverspreiding by mansstudente verskyn in Figuur 2.

Figuur 2. Taalverspreiding by mansstudente

Die taalverspreiding by damestudente verskyn in Figuur 3.

Figuur 3. Taalverspreiding by damestudente

Die frekwensieverspreiding van ouderdom by mansstudente verskyn in Tabel 1.

Tabel 1

Frekwensieverspreiding van Ouderdom by Mansstudente

Ouderdom	Frekwensie
18	3
19	16
20	5
21	5
22	1
23	6
24	3
25	1

Die frekwensieverspreiding van ouderdom by damestudente verskyn in Tabel 2.

Tabel 2

Frekwensieverspreiding van Ouderdom by Damestudente

Ouderdom	Frekwensie
17	1
18	19
19	61
20	17
21	4
22	2
23	3
26	1
27	1

5.3. PROSEDURE

5.3.1. Vertaling van die vraelyste

Die betrokke vraelyste is deur die navorser self vertaal in Afrikaans vanuit Engels.

Die vraelyste is in beide Afrikaans en Engels aangebied.

5.3.2. Identifisering van die deelnemers

Die navorser is beperk in die keuse van deelnemers deur 'n gebrek aan bronne.

Ongeag die tekortkominge van 'n steekproef wat gerieflikheidshalwe gekies word, moes die navorser dus volstaan by deelnemers wat gereedlik beskikbaar was vir die invul van vraelyste.

Weens die maklike toegang tot universiteitstudente is daar besluit om die vraelyste aan studente uit te deel tydens 'n lesing. Eerstejaarstudente as 'n groep verteenwoordig 'n groot deel van die studentebevolking en het dus die geleentheid gebied vir 'n groot eenvormige steekproef. Die vraelyste is tydens 'n sielkunde lesing uitgedeel.

Daar is besluit om slegs studente wat Afrikaans of Engels as eerste taal magtig is by die navorsing te betrek. Die rede hiervoor is dat die vraelyste slegs in Afrikaans en Engels beskikbaar was en die navorser wou voorkom dat taalvermoë die deelnemers se tellings op die vraelyste beïnvloed.

5.3.3. Metode van data-insameling

Daar is skriftelik toestemming by die Registrateur van die Universiteit van Stellenbosch verkry om universiteitstudente op 'n vrywillige basis by die ondersoek te betrek. Selfgeadministreerde vraelyste is tydens 'n lesing aan 164 studente uitgedeel. Die deelnemers is aangesê om die vraelyste op 'n vrywillige basis te voltooi. Die deelnemers is ook verseker dat geen individuele data bekend gemaak sal word nie en dat slegs statistieke van die groep as 'n geheel gerapporteer sal word.

Nadat die deelnemers die bespreekte vraelyste (kyk afdeling 5.4.) voltooi het, is die vraelyste nagesien en die tellings vir elkeen bereken. Tydens die nasien van die vraelyste is daar gekontroleer dat die vraelyste nie volgens 'n sekere patroon voltooi is nie. Die nasien van die vraelyste is nagegaan om te verseker dat geen foute gemaak is nie. Hierna is al die tellings as 'n dataleër voorberei vir statistiese ontledings. 'n Rekenaar-uitdruk is van die data gemaak en vergelyk met hierdie dataleër om te verseker dat daar nie foute ingesluip het tydens die invoer van die data nie. Die statistiese verwerkings is met behulp van die SPSS-rekenaarpakket gedoen.

5.4. MEETINSTRUMENTE

Die volgende vraelyste is gebruik:

1. 'n Biografiese vraelys
2. Die Rosenberg Selfagting Skaal (Rosenberg, 1965)
3. Die Rosenberg Stabiliteit van Self Skaal (Rosenberg, 1965)
4. Die Nowicki-Strickland Skaal vir Interne-Eksterne Kontrole vir Volwassenes (Nowicki & Duke, 1974).
5. Die Aggressie Vraelys (Buss & Perry, 1992)

5.4.1. Biografiese vraelys

'n Biografiese vraelys is deur die navorser self opgestel. Die volgende gegewens is met die vraelys bekom:

- geslag,
- ouderdom,
- huistaal en
- burgerskap.

5.4.2. Die Rosenberg Selfagting Skaal (RSAS)

Die Rosenberg Selfagting Skaal, wat ontwikkel is deur Morris Rosenberg, is in die ondersoek gebruik (Rosenberg, 1965). Die skaal meet globale selfagting en neem

beide positiewe en negatiewe houdings teenoor die self in ag. Alhoewel Goldsmith (aangehaal in Hagborg, 1993) rapporteer dat hierdie struktuur teenstrydig is met eendimensionaliteit, ondersteun verskeie studies die eendimensionele aard van die RSAS (Demo, 1985; Hagborg, 1993; Rosenberg, 1965; Shevlin, Bunting & Lewis, 1995).

Die RSAS bestaan uit 10 items en respondente dui aan op 'n 4-punt skaal tot watter mate hulle ooreenstem of verskil van 'n gegewe stelling (1 = "verskil sterk", 4 = "stem sterk saam"). In 'n poging om te verseker dat 'n onstabiele selfagting nie die deelnemers se response op hierdie skaal beïnvloed nie, is die deelnemers daarop gewys om te reageer op grond van hoe hulle in die algemeen oor hulleself voel. Hierdie aanwysing is nie deel van Rosenberg se oorspronklike aanwysings nie. Tellings verkry met die RSAS kan val tussen 10 (laag) en 40 (hoog). Positiewe response op items 3,5,8,9,10 lewer 'n lae selfagting.

5.4.2.1. Psigometriese kenmerke van die RSAS

A. Betroubaarheid

A.1. Interne konsekwentheid

Studies toon interne betroubaarheidskoëffisiënte van tussen .59 en .88 (Blascovich & Tomaka, 1991; Fleming & Courtney, 1984; Francis & Wilcox, 1995; Lackovic-Grgin, Dekovic, Milosavljevic, Cvek-Soric & Opacic, 1996; McCarthy & Hoge, 1982; Moore, Laflin & Weis, 1996; Sweeney & Wells, 1990; Verkuyten, 1995).

A.2. Toets-hertoetsbetroubaarheid

Silber en Tippet (aangehaal in Nielsen & Metha, 1994) rapporteer 'n toets-hertoetsbetroubaarheidskoëffisiënt van .85 vir 'n 2-week interval.

Volgens Fleming en Courtney (1984) toon die RSAS 'n toets-hertoetskorrelasie van .82 vir 'n 1-week interval.

Steitz en Owen (1992) rapporteer toets-hertoetsbetroubaarheidskoeffisiënte van tussen .80 en .95.

B. Geldigheid

B.1. Konvergente geldigheid

Die Rosenberg Selfgating Skaal toon 'n korrelasie van .72 met die Lerner Selfgating Skaal (Savin-Williams & Jaquish, 1981).

Volgens Demo (1985) toon die skaal 'n korrelasie van .55 met die Coopersmith Selfgating Inventaris. Robinson en Shaver (aangehaal in Chubb, Fertman en Ross, 1997) het 'n korrelasie van .60 met die Coopersmith Selfgating Inventaris gevind.

Die RSAS toon 'n korrelasie van .66 met die Selfwaardering Skaal en 'n korrelasie van .78 met die Selfgating subskaal van die Selfwaardering Skaal (Fleming & Courtney, 1984). Volgens hierdie skrywers toon die RSAS negatiewe verbande met konsepte geassosieer met lae selfgating, waaronder angs (-.64), depressie (-.54) en anomie (-.43). Ook Nielsen en Metha (1994) rapporteer 'n negatiewe korrelasie tussen tellings verkry met die RSAS en tellings vir depressiewe affek.

B.2. Diskriminante geldigheid

Die skaal toon geen beduidende verbande met lokus van kontrole (-.04), geslag (.10), ouderdom (.13), werkervaring (.07), huwelikstatus (.17), volgorde van geboorte (.02) of woordeskat (-.04) nie (Blascovich & Tomaka, 1991).

B.3. Saamvallende geldigheid

Silber en Tippet (aangehaal in Nielsen & Metha, 1994) rapporteer saamvallende geldigheidskoeffisiënte van tussen .56 en .83.

5.4.3. Die Rosenberg Stabiliteit van Self Skaal (RSSS)

Stabiliteit van selfagting is gemeet deur die Rosenberg Stabiliteit van Self Skaal wat deur Morris Rosenberg ontwikkel is (Rosenberg, 1965).

Hierdie skaal bestaan uit 5 items en meet deelnemers se oortuiging dat hulle selfagting stabiel bly oor tyd. Die RSSS het oorspronklik vier antwoordkategorieë by die eerste twee items, terwyl die laaste drie items slegs twee antwoordkategorieë elk het. Die skaal is aangepas vir die huidige ondersoek deur deurlopend vier kategorieë daar te stel (1 = “Geen verandering nie”, 4 = “Baie verandering”; 1 = “Nooit nie”, 4 = “Dikwels”; 1 = “Verskil sterk”, 4 = “Stem sterk saam”). Hierdeur word daar gepoog om die meting van individuele variasie te verfyn.

Tellings verkry met die RSSS kan val tussen 5 (stabiel) en 20 (onstabiel). Positiewe response op die eerste vier items dui op ‘n onstabiele selfagting.

5.4.3.1. Psigometriese kenmerke van die RSSS

A. Betroubaarheid

A.1. Interne konsekwentheid

Sweeney en Wells (1990) rapporteer ‘n betroubaarheidskoeffisiënt van .87 vir die RSSS.

B. Geldigheid

B.1. Konvergente geldigheid

Volgens Tippet en Silber (aangehaal in Franzoi & Reddish, 1980) toon tellings verkry met die RSSS ‘n korrelasie van .50 met tellings verkry vanuit onderhoude.

5.4.4. Die Rosenberg Selfagting Skaal vir die meting van die stabiliteit van selfagting

Die deelnemers is ook gevra om by elk van die RSAS items aan te dui in watter mate hulle dink hul antwoorde sal verskil van dag tot dag (1 = “Geen verandering nie”; 4 = “Uitermatige verandering”).

Tellings verkry met hierdie skaal kan val tussen 10 (stabiel) en 40 (onstabiel).

5.4.4.1. Psigometriese kenmerke van die RSAS as ‘n meetinstrument vir die stabiliteit van selfagting

A. Geldigheid

A.1. Konvergente geldigheid

Volgens Kernis, Grannemann en Barclay (1992) toon tellings van stabiliteit verkry met die RSAS ‘n beduidende positiewe verband met tellings wat deur herhaalde metings van globale selfagting in natuurlike kontekste verkry is.

5.4.5. Die Nowicki-Strickland Skaal vir Interne-Eksterne Kontrole vir Volwassenes (N-SIEV)

Die Nowicki-Strickland Skaal vir Interne-Eksterne Kontrole vir Volwassenes (N-SIEV), wat ontwikkel is deur Stephen Nowicki, Jr. en Marshall P. Duke, is in die ondersoek gebruik (Nowicki & Duke, 1974). Die vrae is afkomstig uit die Nowicki-Strickland Skaal vir Interne-Eksterne Kontrole vir Kinders en is vir volwassenes aangepas deur die woord “kinders” te vervang met “mense”. Sommige stellings se tydvorms is ook verander.

Die skaal bestaan uit 40 items waarop daar “ja” of “nee” geantwoord word en meet die mate waartoe ‘n persoon versterking as intern of ekstern beskou. ‘n Eksterne lokus van kontrole word verkry deur “ja” te antwoord op items 1,3,5,7,8,10-12,14,16-19,21,23,24,27,29,31,33,35-37,39 en “nee” op die res.

Tellings strek van 0 (intern) tot 40 (eksterne). Response wat op 'n eksterne lokus van kontrole dui ontvang 'n telling van "1", terwyl items wat 'n interne lokus van kontrole aandui 'n "0" ontvang.

5.4.5.1. Psigometriese kenmerke van die N-SIEV

A. Betroubaarheid

A.1. Interne konsekwentheid

Nowicki en Duke (1974) rapporteer betroubaarheidskoëffisiënte van tussen .74 en .86.

A.2. Toets-hertoetsbetroubaarheid

Aanduidings van toets-hertoetsbetroubaarheid wissel van .65 vir 'n 7-week interval tot .83 vir 'n 6-week interval en .56 vir 'n 1-jaar interval (Lefcourt, 1991; Nowicki & Duke, 1974).

B. Geldigheid

B.1. Konvergente geldigheid

Die N-SIEV toon korrelasies met Rotter se I-E Skaal wat strek van .44 tot .68 (Lefcourt, 1991).

Die skaal toon ook beduidende verbande met die Interne Faktor (-.24), Invloedryke Ander (.24) en Toeval (.40) subskale van Levenson se skaal vir die meting van lokus van kontrole (Lefcourt, 1991).

B.2. Diskriminante geldigheid

Die N-SIEV toon geen beduidende verbande met intelligensie of geslag nie. Korrelasies met die Crowne-Marlowe skaal vir die meting van lokus van kontrole (.10) en S.A.T. (.11) was nie beduidend nie (Lefcourt, 1991).

5.4.6. Die Aggressie Vraelys

Die Aggressie Vraelys, wat ontwikkel is deur Arnold H. Buss en Mark Perry, is in die ondersoek gebruik (Buss & Perry, 1992).

Hierdie skaal bestaan uit 29 items, wat elkeen op 'n skaal van 1 tot 5 beantwoord word (1 = "Uiters onkenmerkend", 5 = "Uiters kenmerkend"). Hierdie skaal geld omgekeerd vir items 24 en 29.

Die AV het vier subskale, naamlik fisiese aggressie (items 1,5,9,13,17,21,24,26,28), verbale aggressie (items 2,6,10,14,18), woede (items 3,7,11,15,19,22,29) en vyandigheid (items 4,8,12,16,20,23,25,27).

Die subskale se tellings word verkry deur die som van die itemtellings in elke subskaal te bereken. Die telling vir fisiese aggressie kan val tussen 9 (laag) en 45 (hoog), die telling vir verbale aggressie tussen 5 (laag) en 25 (hoog), die telling vir woede tussen 7 (laag) en 35 (hoog), en die telling vir vyandigheid tussen 8 (laag) en 40 (hoog). Die totale telling word verkry deur die som van alle itemtellings te bereken, en kan val tussen 29 (laag) en 145 (hoog).

Die deelnemers is gevra om by elke item te onderskei tussen mans en vroue as die teiken van hulle gevoelens en gedrag. Gevolglik het elke deelnemer twee tellings ontvang vir elke tipe aggressie, sowel as vir totale aggressie.

'n Verdere telling is verkry deur elke deelnemer se totale telling vir aggressie teenoor die twee geslagsgroepe bymekaar te voeg. Hierdie telling kan val tussen 58 (laag) en 290 (hoog).

5.4.6.1. Psigometriese kenmerke van die AV

A. Betroubaarheid

A.1. Interne konsekwentheid

Buss en Perry (1992) rapporteer alpha koëffisiënte van .85 vir fisiese aggressie, .72 vir verbale aggressie, .83 vir woede, .77 vir vyandigheid en .89 vir die totale telling.

A.2. Toets-hertoetsbetroubaarheid

Oor 'n 9-week interval toon die AV toets-hertoetsbetroubaarheidskoëffisiënte van .80 vir die totale telling, .80 vir fisiese aggressie, .76 vir verbale aggressie, .72 vir woede en .72 vir vyandigheid (Buss & Perry, 1992).

B. Geldigheid

B.1. Konstruktgeldigheid

Volgens Fischer en Corcoran (1994) het al vier subskale beduidende positiewe korrelasies getoon met impulsiwiteit, kompetendheid en assertiwiteit. Sterk korrelasies is ook gevind tussen emosionaliteit, en Woede en Vyandigheid. Geen beduidende korrelasies is gevind tussen fisiese aggressie en verbale aggressie, en emosionaliteit nie. Die skrywers maak geen melding van hoe hierdie konstrunkte gemeet is nie.

In 'n ondersoek deur Archer, Kilpatrick en Bramwell (aangehaal in Williams, Boyd, Cascardi & Poythress, 1996) is 'n positiewe verband gevind tussen die AV en die Aggressie Inventaris. Die Aggressie Inventaris meet vier aspekte van aggressie, naamlik fisiese, verbale en impulsiewe aggressie en vermyding. Die ondersoek toon 'n hoë korrelasie tussen die fisiese en verbale aggressie subskale van die AV en die Aggressie Inventaris, terwyl die impulsiewe subskaal van die Aggressie Inventaris 'n beduidende korrelasie toon met die woede subskaal van die AV.

5.5. STATISTIESE TEGNIEKE GEBRUIK

Die volgende statistiese tegnieke is gebruik om die data te verwerk:

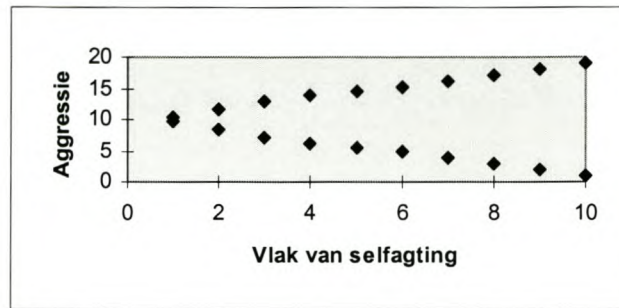
5.5.1. Meervoudige regressie-ontleding

Meervoudige regressie-ontleding is in die ondersoek gebruik om te bepaal:

1. of die algehele model wat 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole insluit 'n beduidende positiewe verband getoon het met hoë aggressie by beide mans- en damestudente;
2. of al drie veranderlikes in die bogenoemde model beduidende voorspellers was van hoë aggressie;
3. of die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit 'n beduidende negatiewe verband getoon het met lae aggressie by beide mans- en damestudente;
4. of al drie veranderlikes in die bogenoemde model beduidende voorspellers was van lae aggressie.

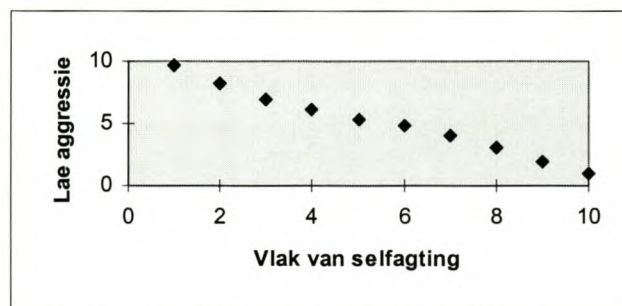
5.5.1.1. Meervoudige regressie-ontleding en 'n eenvoudige kurvilineêre verband

Die basiese verband verteenwoordig in meervoudige regressie-ontleding is die lineêre verband tussen afhanklike en onafhanklike veranderlikes. Volgens die teorieë aangeraak in hierdie ondersoek word 'n hoë selfagting geassosieer met beide hoë aggressie en lae aggressie, terwyl 'n lae selfagting geassosieer word met middelmatige aggressie. Die verband tussen vlak van selfagting en aggressie is dus kurvilineêr (sien Figuur 4).

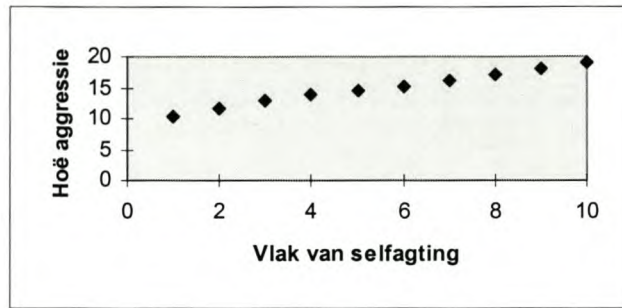

Figuur 4. 'n Kurvilineêre verband tussen aggressie en vlak van selfagting

Op grond van hierdie teoretiese voorspelling vir 'n eenvoudige kurvilineêre verband tussen vlak van selfagting en aggressie is die veranderlike aggressie in twee aparte veranderlikes verdeel, en is die verband tussen elk van die twee nuwe veranderlikes en die onafhanklike veranderlikes verken (die veranderlike aggressie waarna hier verwys word behels die samevoeging van die totale tellings vir aggressie teenoor die twee geslagsgroepe). Deur die verdeling van aggressie in twee nuwe veranderlikes is die kurvilineêre verband in Figuur 4 omskep in die negatiewe verband in Figuur 5 en die positiewe verband in Figuur 6. Hierdie lineêre verbande is deur middel van meervoudige regressie verken.

Figuur 5. 'n Negatiewe verband tussen lae aggressie en vlak van selfagting

Figuur 6. ‘n Positiewe verband tussen hoë aggressie en vlak van selfagting

Daar is geen inligting beskikbaar oor die aard van die voorgestelde kurvilineêre verband tussen vlak van selfagting en aggressie nie. Gevolglik is die verdeling van die afhanklike veranderlike problematies. Daar is egter besluit om die afhanklike veranderlike in twee nuwe veranderlikes te verdeel op grond van die middelpunt tussen die hoogste (290) en laagste (58) tellings vir aggressie. Alle tellings vir aggressie bo 173 is beskou as deel van die nuwe veranderlike Hoë Aggressie, terwyl alle tellings onder 174 as deel van die nuwe veranderlike Lae Aggressie beskou is. Hierdie verdeling van aggressie is slegs ‘n verkenning van die kurvilineêre verband tussen vlak van selfagting en aggressie.

5.5.2. Onafhanklike t-toetse

In die ondersoek is gebruik gemaak van t-toetse vir onafhanklike groepe om te bepaal:

1. of daar beduidende geslagsverskille was in die toon van fisiese aggressie teenoor dieselfde geslag;
2. of daar beduidende geslagsverskille was in die toon van verbale aggressie teenoor dieselfde geslag;
3. of daar beduidende geslagsverskille was in die toon van fisiese aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag;
4. of daar beduidende geslagsverskille was in die toon van verbale aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag;
5. of daar beduidende geslagsverskille was in die gebruik van woede teenoor dieselfde geslag;
6. of daar beduidende geslagsverskille was in die gebruik van vyandigheid teenoor dieselfde geslag;

7. of daar beduidende geslagsverskille was in die gebruik van woede teenoor die teenoorgestelde geslag;
8. of daar beduidende geslagsverskille was in die gebruik van vyandigheid teenoor die teenoorgestelde geslag.

HOOFSTUK 6

RESULTATE

6.1. INLEIDING

In hierdie hoofstuk word die navorsingsresultate in ooreenstemming met die navorsingshipoteses aangebied.

6.1.1. Die meting van die stabiliteit van selfagting

Stabiliteit van selfagting is deurgaans gemeet met behulp van die Rosenberg Selfagting Skaal (RSAS), sowel as die Rosenberg Stabiliteit van Self Skaal (RSSS). Die korrelasie tussen hierdie twee skale se tellings word in Tabel 3 weergegee.

Tabel 3

Die Korrelasie tussen die RSAS en die RSSS ten opsigte van Stabiliteit van Selfagting

Veranderlike	r	p
Stabiliteit van selfagting	.489	.000

Dit blyk uit Tabel 3 dat die tellings verkry met die RSAS en RSSS ten opsigte van stabiliteit van selfagting beduidend positief korreleer. Dit mag egter gebeur dat die resultate kan verskil tussen hierdie twee skale. Resultate verkry met die RSAS mag die navorsingshipoteses bevestig, terwyl resultate verkry met die RSSS nie die hipoteses bevestig nie. Die beduidendheid van resultate sal slegs aanvaar word in die gevalle waar beide skale beduidende resultate lewer.

6.2. DIE VERBAND TUSSEN 'N ONSTABIELE, HOË SELFAGTING EN EKSTERNE LOKUS VAN KONTROLE, EN HOË AGGRESSIE

Die resultate wat in hierdie afdeling gerapporteer word, het betrekking op die volgende hoofhipoteses:

Hipotese 1: Die algehele model wat 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende positiewe verband toon met hoë aggressie by damestudente.

Hipotese 2: Al drie veranderlikes in die bogenoemde model sal beduidende voorspellers wees van hoë aggressie.

Hipotese 3: Die algehele model wat 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende positiewe verband toon met hoë aggressie by mansstudente.

Hipotese 4: Al drie veranderlikes in die bogenoemde model sal beduidende voorspellers wees van hoë aggressie.

6.2.1. Stabiliteit van selfagting soos gemeet deur die RSAS

Die meervoudige regressie-ontleding van die verband tussen 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole, en hoë aggressie by mans- en damestudente (soos verkry met die RSAS) word in Tabel 4 weergegee.

Tabel 4

'n Meervoudige Regressie-Ontleding van die Verband tussen 'n Onstabiele, Hoë Selfagting en Eksterne Lokus van Kontrole, en Hoë Aggressie (>173) by Mans- en Damestudente (RSAS)

Groep	n	F	p	R	R kwadraat	Beta	t	p
Damestudente	14	1.189	.363	.513	.263			
Hoë Selfagting						-.201	-.653	.528
Eksterne Lokus van Kontrole						.548	1.699	.120
Onstabiele Selfagting						.083	.246	.811
Mansstudente	3	-	-	-	-			
Hoë Selfagting						-	-	-
Eksterne Lokus van Kontrole						-	-	-
Onstabiele Selfagting						-	-	-

Nota. Weens die klein hoeveelheid mansstudente in hierdie groep kon die regressie-ontleding nie uitgevoer word nie.

Dit blyk uit Tabel 4 dat hoofhipoteses 1 en 2 nie deur die resultate bevestig word nie.

6.2.2. Stabiliteit van selfagting soos gemeet deur die RSSS

Die meervoudige regressie-ontleding van die verband tussen 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole, en hoë aggressie by mans- en damestudente (soos verkry met die RSSS) word in Tabel 5 weergegee.

Tabel 5

'n Meervoudige Regressie-Ontleding van die Verband tussen 'n Onstabiele, Hoë Selfagting en Eksterne Lokus van Kontrole, en Hoë Aggressie (>173) by Mans- en Damestudente (RSSS)

Groep	n	F	p	R	R kwadraat	Beta	t	p
Damestudente	14	3.789	.047	.729	.532			
Hoë Selfagting						-.381	1.565	.149
Eksterne Lokus van Kontrole						.099	.405	.694
Onstabiele Selfagting						-.576	-2.534	.030
Mansstudente	3	-	-	-	-			
Hoë Selfagting						-	-	-
Eksterne Lokus van Kontrole							-	-
-								
Onstabiele Selfagting						-	-	-

Nota. Weens die klein hoeveelheid mansstudente in hierdie groep kon die regressie-ontleding nie uitgevoer word nie.

Dit blyk uit Tabel 5 dat hoofhipotese 1 deur die resultate bevestig word, terwyl hoofhipotese 2 nie daardeur bevestig word nie.

6.2.3. Die RSAS en die RSSS

Soos reeds genoem word hipoteses slegs aanvaar indien beide die RSAS en die RSSS daardie hipoteses bevestig.

Hoofhipoteses 1 en 2 word nie op grond van beide die RSAS en die RSSS bevestig nie. Ongelukkig kon hoofhipoteses 3 en 4 nie getoets word nie.

6.3. DIE VERBAND TUSSEN 'N STABIELE, HOë SELFAGTING EN INTERNE LOKUS VAN KONTROLE, EN LAE AGGRESSIE

Die resultate wat in hierdie afdeling gerapporteer word, het betrekking op die volgende hoofhipoteses:

Hipotese 5: Die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende negatiewe verband toon met lae aggressie by damestudente.

Hipotese 6: Al die veranderlikes in die bogenoemde model sal beduidende voorspellers wees van lae aggressie.

Hipotese 7: Die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende negatiewe verband toon met lae aggressie by mansstudente.

Hipotese 8: Al drie veranderlikes in die bogenoemde model sal beduidende voorspellers wees van lae aggressie.

6.3.1. Stabiliteit van selfagting soos gemeet deur die RSAS

Die meervoudige regressie-ontleding van die verband tussen 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole, en lae aggressie by mans- en damestudente (soos verkry met die RSAS) word in Tabel 6 weergegee.

Tabel 6

'n Meervoudige Regressie-Ontleding van die Verband tussen 'n Stabiele, Hoë Selfagting en Interne Lokus van Kontrole, en Lae Aggressie (<174) by Mans- en Damestudente (RSAS)

Groep	n	F	p	R	R kwadraat	Beta	t	p
Damestudente	95	7.061	.000	.432	.186			
Hoë Selfagting						-.280	-2.717	.008
Interne Lokus van Kontrole						-.225	-2.346	.021
Stabiele Selfagting							-.105	-1.023
	.309							
Mansstudente	37	2.293	.096	.418	.175			
Hoë Selfagting						-.225	-1.056	.299
Interne Lokus van Kontrole						.061	.297	.768
Stabiele Selfagting						-.282	-1.401	.171

Dit blyk uit Tabel 6 dat hoofhipotese 5 deur die navorsingsresultate bevestig word, terwyl hoofhipoteses 6, 7 en 8 nie daardeur bevestig word nie.

6.3.2. Stabieleit van selfagting soos gemeet deur die RSSS

Die meervoudige regressie-ontleding van die verband tussen 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole, en lae aggressie by mans- en damestudente (soos verkry met die RSSS) word in Tabel 7 weergegee.

Tabel 7

‘n Meervoudige Regressie-Ontleding van die Verband tussen ‘n Stabiele, Hoë Selfagting en Interne Lokus van Kontrole, en Lae Aggressie (<174) by Mans- en Damestudente (RSSS)

Groep	n	F	p	R	R kwadraat	Beta	t	p
Damestudente	95	7.824	.000	.451	.203			
Hoë Selfagting						-.223	-2.024	.046
Interne Lokus van Kontrole						-.204	-2.128	.036
Stabiele Selfagting						-.191	-1.710	.091
Mansstudente	37	3.025	.043	.469	.220			
Hoë Selfagting						-.185	-.896	.377
Interne Lokus van Kontrole						.055	.282	.780
Stabiele Selfagting						-.368	-1.972	.057

Dit blyk uit Tabel 7 dat hoofhipoteses 5 en 7 deur die navorsingsresultate bevestig word, terwyl hoofhipoteses 6 en 8 nie daardeur bevestig word nie.

6.3.3. Die RSAS en die RSSS

Slegs hoofhipotese 5 word op grond van beide die RSAS en die RSSS bevestig. Hoofhipoteses 6, 7 en 8 word nie op grond van beide hierdie meetinstrumente bevestig nie.

6.4. DIE VERBAND TUSSEN VLAK VAN SELFAGTING EN AGGRESSIE

Die navorsingsresultate ondersteun nie die kurvilineêre verband tussen aggressie en vlak van selfagting by damestudente nie. Dit blyk uit Tabelle 4, 5, 6 en 7 dat vlak van selfagting ‘n negatiewe verband toon met aggressie. Daarom is ‘n meervoudige regressie-ontleding uitgevoer om die lineêre verband te verken tussen ‘n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole, en aggressie. Vanweë die lineêre verband kon die afhanklike veranderlike sonder enige verdelings betrek word by die

meervoudige regressie-ontleding. Weens die verwerkings wat nie uitgevoer kon word nie (sien Tabela 4 en 5) kon daar ongelukkig nie vasgestel word of die voorspelde kurvilineêre verband tussen vlak van selfagting en aggressie by die mansstudente voorgekom het nie. Daar is egter besluit om die lineêre verband tussen vlak van selfagting en aggressie (sonder enige verdelings) by beide geslagsgroepe te verken. Die resultate van hierdie ontleding (soos verkry met die RSAS) verskyn in Tabel 8.

Tabel 8

'n Meervoudige Regressie-Ontleding van die Verband tussen 'n Stabiele, Hoë Selfagting en Interne Lokus van Kontrole, en Aggressie (58-290) by Mans- en Damestudente (RSAS)

Groep	n	F	p	R	R kwadraat	Beta	t	p
Damestudente	109	7.311	.000	.416	.173			
Hoë Selfagting						-.252	-2.633	.010
Stabiele Selfagting						-.084	-.887	.377
Interne Lokus van Kontrole						-.233	-2.545	.012
Mansstudente	40	4.220	.012	.510	.260			
Hoë Selfagting						-.322	-1.623	.113
Stabiele Selfagting						-.330	-1.759	.087
Interne Lokus van Kontrole						.134	.721	.476

Dit blyk uit Tabel 8 dat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole 'n beduidende verband toon met aggressie vir beide mans- en damestudente ($F(3,36) = 4.220$, $p < .05$ en $F(3,105) = 7.311$, $p < .01$, onderskeidelik). By damestudente was beide vlak van selfagting en lokus van kontrole beduidende voorspellers van aggressie ($t = -2.633$, $p < .05$ en $t = -2.545$, $p < .05$, onderskeidelik)

Die resultate van die meervoudige regressie-ontleding van die verband tussen 'n hoë, stabiele selfagting en interne lokus van kontrole, en aggressie (sonder enige verdelings) soos verkry met die RSSS word in Tabel 9 weergegee.

Tabel 9

'n Meervoudige Regressie-Ontleding van die Verband tussen 'n Stabiele, Hoë Selfagting en Interne Lokus van Kontrole, en Aggressie (58-290) by Mans- en Damestudente (RSSS)

Groep	n	F	p	R	R kwadraat	Beta	t	p
Damestudente	109	9.820	.000	.468	.219			
Hoë Selfagting						-.149	-1.475	.143
Stabiele Selfagting						-.272	-2.657	.009
Interne Lokus van Kontrole						-.194	-2.140	.035
Mansstudente	40	6.229	.002	.585	.342			
Hoë Selfagting						-.239	-1.270	.212
Stabiele Selfagting						-.476	-2.817	.008
Interne Lokus van Kontrole						.125	.728	.471

Dit blyk uit Tabel 9 dat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole 'n beduidende verband toon met aggressie vir beide mans- en damestudente ($F(3,36) = 6.229$, $p < .01$ en $F(3,105) = 9.820$, $p < .01$, onderskeidelik). By mansstudente was slegs die stabiliteit van selfagting 'n beduidende voorspeller van aggressie ($t = -2.817$, $p < .01$). By damestudente was beide stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole beduidende voorspellers van aggressie ($t = -2.657$, $p < .01$ en $t = -2.140$, $p < .05$, onderskeidelik).

6.5. GESLAGSVERSKILLE IN AGGRESSIE TEENOR DIESELFDE GESLAG

Die resultate wat in hierdie afdeling gerapporteer word, hou verband met die volgende newehipoteses:

Hipotese 1: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van fisiese aggressie teenoor dieselfde geslag nie.

Hipotese 2: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van verbale aggressie teenoor dieselfde geslag nie.

Hipotese 5: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van woede teenoor dieselfde geslag nie.

Hipotese 6: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van vyandigheid teenoor dieselfde geslag nie.

6.5.1. Fisiese en verbale aggressie

Geslagsverskille in fisiese en verbale aggressie teenoor dieselfde geslag word in Tabel 10 weergegee.

Tabel 10

Geslagsverskille in Fisiese en Verbale Aggressie teenoor Dieselfde Geslag

Groep	<u>n</u>	gemiddelde	<u>t</u>	<u>p</u>
Fisiese Aggressie				
Mans vs Mans	40	20.1000		
Vroue vs Vroue	109	15.0550	4.774	.000
Verbale Aggressie				
Mans vs Mans	40	13.6500		
Vroue vs Vroue	109	12.3945	1.831	.069

Dit blyk uit Tabel 10 dat newehipotese 2 deur die resultate bevestig word, terwyl newehipotese 1 nie daardeur bevestig word nie.

6.5.2. Woede en vyandigheid

Geslagsverskille in woede en vyandigheid teenoor dieselfde geslag word in Tabel 11 weergegee.

Tabel 11

Geslagsverskille in Woede en Vyandigheid teenoor Dieselfde Geslag

Groep	<u>n</u>	gemiddelde	<u>t</u>	<u>p</u>
Woede				
Mans vs Mans	40	16.9250		
Vroue vs Vroue	109	16.7615	.191	.849
Vyandigheid				
Mans vs Mans	40	20.0000		
Vroue vs Vroue	109	21.3211	-1.080	.282

Dit blyk uit Tabel 11 dat newehipoteses 5 en 6 deur die resultate bevestig word.

6.6. GESLAGSVERSKILLE IN AGGRESSIE TEENOR DIE TEENOORGESTELDE GESLAG

In hierdie afdeling word die resultate met betrekking tot die volgende newehipoteses gerapporteer:

Hipotese 3: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van fisiese aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

Hipotese 4: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van verbale

aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

Hipotese 7: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van woede teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

Hipotese 8: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van vyandigheid teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

6.6.1. Fisiese en verbale aggressie

Geslagsverskille in fisiese en verbale aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag word in Tabel 12 weergegee.

Tabel 12

Geslagsverskille in Fisiese en Verbale Aggressie teenoor die Teenoorgestelde Geslag

Groep	<u>n</u>	gemiddelde	<u>t</u>	<u>p</u>
Fisiese Aggressie				
Mans vs Vroue	40	13.2250		
Vroue vs Mans	109	19.1560	-5.913	.000
Verbale Aggressie				
Mans vs Vroue	40	12.0750		
Vroue vs Mans	109	13.0734	-1.310	.192

Dit blyk uit Tabel 12 dat newehipotese 4 deur die resultate bevestig word, terwyl newehipotese 3 nie daardeur bevestig word nie.

6.6.2. Woede en vyandigheid

Geslagsverskille in woede en vyandigheid teenoor die teenoorgestelde geslag word in Tabel 13 weergegee.

Tabel 13

Geslagsverskille in Woede en Vyandigheid teenoor die Teenoorgestelde Geslag

Groep	<u>n</u>	gemiddelde	<u>t</u>	<u>p</u>
Woede				
Mans vs Vroue	40	16.0500		
Vroue vs Mans	109	17.4862	-1.497	.137
Vyandigheid				
Mans vs Vroue	40	20.6000		
Vroue vs Mans	109	20.4037	.182	.856

Dit blyk uit Tabel 13 dat newehipoteses 7 en 8 deur die resultate bevestig word.

6.7. SAMEVATTING

Die volgende hipoteses word deur die navorsingsbevindinge bevestig:

Hoofhipotese 5: Die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende negatiewe verband toon met lae aggressie by damestudente.

Newehipotese 4: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van verbale aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

Newehipotese 5: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van woede teenoor dieselfde geslag nie.

Newehipotese 6: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van vyandigheid teenoor dieselfde geslag nie.

Newehipotese 7: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van woede teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

Newehipotese 8: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van vyandigheid teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

Die volgende hipoteses word nie deur die navorsingsbevindinge bevestig nie:

Hoofhipotese 1: Die algehele model wat 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende positiewe verband toon met hoë aggressie by damestudente.

Hoofhipotese 2: Al drie veranderlikes in die bogenoemde model (onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole) sal beduidende voorspellers wees van hoë aggressie by damestudente.

Hoofhipotese 6: Al drie veranderlikes in die bogenoemde model (stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole) sal beduidende voorspellers wees van lae aggressie by damestudente.

Hoofhipotese 7: Die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende negatiewe verband toon met lae aggressie by mansstudente.

Hoofhipotese 8: Al drie veranderlikes in die bogenoemde model (stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole) sal beduidende voorspellers

wees van lae aggressie by mansstudente.

Newehipotese 1: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van fisiese aggressie teenoor dieselfde geslag nie.

Newehipotese 2: Mansstudente sal beduidend meer verbale aggressie toon teenoor hul eie geslag as damestudente teenoor hul eie geslag.

Newehipotese 3: Daar sal geen beduidende geslagsverskille wees in die toon van fisiese aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

Die volgende hipoteses is nie getoets nie:

Hoofhipotese 3: Die algehele model wat 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole insluit, sal 'n beduidende positiewe verband toon met hoë aggressie by mansstudente.

Hoofhipotese 4: Al drie veranderlikes in die bogenoemde model (onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole) sal beduidende voorspellers wees van hoë aggressie by mansstudente.

HOOFSTUK 7

BESPREKING, GEVOLGTREKKING EN AANBEVELINGS

7.1. INLEIDING

Die huidige ondersoek het die verband tussen aggressie, en vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole verken. Terselfdertyd is daar ook aandag gegee aan die rol van geslag in aggressie. In hierdie hoofstuk word die resultate wat in hoofstuk 6 verskyn, bespreek soos dit die bogenoemde verband en die rol van geslag in aggressie verhelder. Die hoofstuk word afgesluit met 'n uiteensetting van die beperkings van die huidige ondersoek en aanbevelings vir toekomstige navorsing.

7.2. BESPREKING

7.2.1. Aggressie, en vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole

7.2.1.1. Die verband tussen 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole, en hoë aggressie

Hierdie bespreking hou verband met hoofhipoteses 1, 2, 3 en 4.

Hoofhipoteses 1 en 2

Dit blyk uit die resultate dat die algehele model wat 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole insluit nie 'n beduidende positiewe verband toon met hoë aggressie by damestudente nie. Die resultate dui ook daarop dat nie een van die veranderlikes in hierdie model 'n beduidende voorspeller was van hoë aggressie by damestudente nie.

Dit mag wees dat die klein aantal vroulike deelnemers waarmee hierdie bevindinge verkry is die resultate beïnvloed het. Dit is ook moontlik dat sekere ongeïdentifiseerde veranderlikes 'n verydelende invloed het op die rol van vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole in hoë aggressie. 'n Verdere moontlike rede vir die bevindinge is dat die deelnemers voel hulle aggressie is onaanvaarbaar en daarom nie eerlik was tydens die voltooiing van die vraelyste nie.

Hoofhipoteses 3 en 4

Ongelukkig kon die verband tussen 'n onstabiele, hoë selfagting en eksterne lokus van kontrole, en hoë aggressie by mansstudente nie ondersoek word nie.

7.2.1.2. Die verband tussen 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole, en lae aggressie

Hierdie bespreking hou verband met hoofhipoteses 5, 6, 7 en 8.

Hoofhipoteses 5 en 6

Dit blyk uit die resultate dat die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit 'n beduidende negatiewe verband toon met lae aggressie by damestudente (RSAS: $F(3,91) = 7.061, p < .01$; RSSS: $F(3,91) = 7.824, p < .01$). Die resultate dui ook daarop dat slegs vlak van selfagting en lokus van kontrole beduidende voorspellers was van lae aggressie by damestudente (RSAS: $t = -2.717, p < .01$; $t = -2.346, p < .05$, onderskeidelik en RSSS: $t = -2.024, p < .05$; $t = -2.128, p < .05$, onderskeidelik).

Hierdie bevindinge impliseer dat damestudente minder aggressief is wanneer hulle 'n hoë selfagting en interne lokus van kontrole het as wat die geval is wanneer hulle 'n lae selfagting en eksterne lokus van kontrole het. Hierdie bevindinge stem ooreen met die navorsing uitgevoer deur Williams en Vantress (1969) waarvolgens 'n eksterne lokus van kontrole 'n beduidende positiewe verband toon met aggressie. Die bevindinge steun ook die navorsing deur Schneider en Leitenberg (1989) en Mooney

et al. (1991) wat 'n beduidende negatiewe verband toon tussen 'n hoë selfagting en aggressie.

Hoofhipoteses 7 en 8

Dit blyk ook uit die resultate dat die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit nie 'n beduidende negatiewe verband toon met lae aggressie by mansstudente nie. Geeneen van die veranderlikes vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole was beduidende voorspellers van lae aggressie by mansstudente nie.

Dit is moontlik dat sekere ongeïdentifiseerde veranderlikes 'n verydelende invloed gehad het op die rol wat vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole het in lae aggressie. Dit mag ook wees dat die deelnemers nie die vraelyste eerlik voltooi het nie.

7.2.1.3. Die verband tussen vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole, en aggressie

Dit blyk uit Tabele 4, 5, 6 en 7 dat die voorspelde kurvilineêre verband tussen vlak van selfagting en aggressie by damestudente nie deur die resultate ondersteun word nie. As gevolg hiervan is 'n meervoudige regressie-ontleding uitgevoer om die lineêre verband tussen 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole, en aggressie (sonder enige verdelings) by damestudente te verken. Dit blyk uit die resultate dat die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit 'n beduidende negatiewe verband toon met aggressie by damestudente (RSAS: $F(3,105) = 7.311, p < .01$; RSSS: $F(3,105) = 9.820, p < .01$). Slegs lokus van kontrole was 'n beduidende voorspeller van aggressie by damestudente (RSAS: $t = -2.545, p < .05$; RSSS: $t = -2.140, p < .05$).

Hierdie bevindinge impliseer dat vroue minder aggressief is wanneer hulle 'n interne lokus van kontrole het as wat die geval is wanneer hulle 'n eksterne lokus van kontrole het.

Vanweë die klein hoeveelheid mansstudente met hoë tellings vir aggressie kon daar nie vasgestel word of die kurvilineêre verband tussen die vlak van selfagting en aggressie wel by mansstudente voorgekom het nie. Nieteenstaande is daar besluit om 'n meervoudige regressie-ontleding uit te voer om die lineêre verband te verken tussen 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole, en aggressie (sonder enige verdelings) by mansstudente. Dit blyk uit die resultate dat die algehele model wat 'n stabiele, hoë selfagting en interne lokus van kontrole insluit 'n beduidende negatiewe verband toon met aggressie by mansstudente (RSAS: $F(3,36) = 4.220, p < .05$; RSSS: $F(3,36) = 6.229, p < .01$). Geeneen van die veranderlikes vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole was beduidende voorspellers van aggressie by mansstudente nie.

7.2.2. Geslag en aggressie

7.2.2.1. Geslagsverskille in aggressie teenoor dieselfde geslag

Hierdie bespreking hou verband met newehipoteses 1, 2, 5 en 6.

A. Fisiese aggressie

Newehipotese 1

Dit blyk uit die resultate dat mansstudente beduidend meer fisies aggressief is teenoor hul eie geslag as damestudente teenoor hul eie geslag ($t = 4.774, p < .01$).

Hierdie bevinding impliseer dat mansstudente eerder fisies aggressief sal wees as damestudente, terwyl mans ook eerder die slagoffer sal wees van fisiese aggressie as vroue. Hierdeur word die bevindinge van navorsing deur Archer et al. (1997) en Buss en Perry (1992) bevestig waarvolgens mans beduidend meer fisies aggressief is as vroue. Eagly en Steffen (1986) en Frodi et al. (1977) se bevinding dat beide mans en vroue meer aggressief is teenoor mans as teenoor vroue word ook hierdeur bevestig.

B. Verbale aggressie

Newehipotese 2

Dit blyk uit die resultate dat daar geen beduidende geslagsverskille is in die gebruik van verbale aggressie teenoor dieselfde geslag nie.

Hierdie bevinding impliseer dat daar geen geslagsverskille is in die beginwaarde vir verbale aggressie teenoor dieselfde geslag nie. Dit beteken ook dat die geslag van die slagoffer nie hierdie beginwaarde verander nie. Hierdie bevinding is teenstrydig met die resultate verkry deur Archer et al. (1997) en Buss en Perry (1992) waarvolgens mans beduidend meer fisies aggressief is as vroue. Dit is ook teenstrydig met navorsing uitgevoer deur Eagly en Steffen (1986) en Frodi et al. (1977) waarvolgens beide geslagsgroepe beduidend meer aggressief is teenoor mans as teenoor vroue. 'n Moontlike rede hiervoor is die verwagte lyding deur die slagoffer en die gevolglike verwagte gevolge. Die aggressor mag verwag dat die slagoffer nie veel sal ly as gevolg van verbale aggressie nie en gevolglik minder ongewenste gevolge verwag as wat die geval was by fisiese aggressie. As gevolg hiervan is damestudente se beginwaarde vir verbale aggressie gelyk aan dié van mansstudente. Die slagoffer se geslag verander ook nie die beginwaarde nie.

C. Woede en vyandigheid

Newehipotese 5 en 6

Dit blyk uit die resultate dat daar geen beduidende geslagsverskille is in woede en vyandigheid teenoor dieselfde geslag nie.

Hierdie bevinding impliseer dat daar geen geslagsverskille is in die beginwaarde van woede en vyandigheid nie. Dit beteken ook dat die geslag van die slagoffer nie die beginwaarde verander nie. Dit mag wees dat die individu verwag dat hy die sosiale gevolge van aggressie kan ontduik deur die gebruik van nie-openlike vorms van aggressie. Hierdie bevinding stem ooreen met die ondersoek uitgevoer deur Archer et

al. (1997) waarvolgens mans en vroue nie beduidend verskil in terme van woede en vyandigheid nie.

7.2.2.2. Geslagsverskille in aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag

Hierdie bespreking het betrekking op newehipoteses 3, 4, 7 en 8.

A. Fisiese aggressie

Newehipoteses 3

Dit blyk uit die resultate dat damestudente beduidend meer fisies aggressief is teenoor die teenoorgestelde geslag as mansstudente teenoor die teenoorgestelde geslag ($t = -5.913, p < .01$).

Hierdie bevinding impliseer dat dit besonder onaanvaarbaar is vir mansstudente om fisies aggressief te wees teenoor vroue, terwyl dit meer aanvaarbaar is vir damestudente om fisies aggressief te wees teenoor mans as teenoor vroue. Hierdie bevinding stem ooreen met navorsing deur Eagly en Steffen (1986) en Frodi et al. (1977) waarvolgens beide mans en vroue eerder aggressief is teenoor mans as teenoor vroue.

B. Verbale aggressie

Newehipoteses 4

Dit blyk uit die resultate dat daar geen beduidende geslagsverskille is in die gebruik van verbale aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

Hierdie bevinding impliseer dat daar geen geslagsverskille is in die beginwaarde vir verbale aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag nie. Dit beteken ook dat die geslag van die slagoffer nie die beginwaarde verander nie. Hierdie bevinding is teenstrydig met die resultate verkry deur Archer et al. (1997) en Buss en Perry (1992)

waarvolgens mans beduidend meer verbaal aggressief is as vroue. Dit is ook teenstrydig met navorsing uitgevoer deur Eagly en Steffen (1986) en Frodi et al. (1977) waarvolgens beide geslagsgroepe beduidend meer aggressief is teenoor mans as teenoor vroue. 'n Moontlike rede hiervoor is die verwagte lyding deur die slagoffer en die gevolglike verwagte gevolge. Die aggressor mag verwag dat die slagoffer nie veel sal ly as gevolg van verbale aggressie nie en gevolglik minder ongewenste gevolge verwag as wat die geval was by fisiese aggressie. As gevolg hiervan is damestudente se beginwaarde vir verbale aggressie gelyk aan dié van mansstudente. Die slagoffer se geslag verander ook nie die beginwaarde nie.

C. Woede en vyandigheid

Newehipoteses 7 en 8

Dit blyk uit die resultate dat daar geen beduidende geslagsverskille is in woede en vyandigheid teenoor die teenoorgestelde geslag nie.

Hierdie bevindinge impliseer dat daar geen geslagsverskille is in die beginwaarde van woede en vyandigheid nie. Dit beteken ook dat die geslag van die slagoffer nie die beginwaarde verander nie. Dit mag wees dat die individu verwag dat hy die sosiale gevolge van aggressie kan ontduik deur die gebruik van nie-openlike vorms van aggressie. Hierdie bevinding stem ooreen met die ondersoek uitgevoer deur Archer et al. (1997) waarvolgens mans en vroue nie beduidend verskil in terme van woede en vyandigheid nie.

7.2.2.3. Geslagsverskille in aggressie

Dit blyk uit die resultate dat die geslag van die aggressor 'n beginwaarde verskaf vir aggressie wat sosiaal aanvaarbaar is en ook bepaal watter gevolge om te verwag na aggressie. Die slagoffer se geslag (met inagneming van die aggressor se geslag) verander hierdie beginwaarde en wysig ook die verwagte gevolge. Die verwagte gevolge bepaal of aggressie uitgevoer word of nie.

Dit is meer aanvaarbaar vir mans om fisies aggressief te wees as wat dit aanvaarbaar is vir vroue om fisies aggressief te wees. Daarom is die beginwaarde vir fisiese aggressie hoër by mans as by vroue. Dit is ook meer aanvaarbaar om teenoor mans fisies aggressief te wees as wat dit aanvaarbaar is om teenoor vroue fisies aggressief te wees. Daarom bring 'n vroulike slagoffer die beginwaarde vir fisiese aggressie meer af as wat die geval is met 'n manlike slagoffer. Hierdie verskil in sosiale gevolge op grond van die aggressor se geslag en die slagoffer se geslag lei daartoe dat mansstudente beduidend meer fisies aggressief is teenoor hul eie geslag as wat damestudente fisies aggressief is teenoor hul eie geslag. In die geval van fisiese aggressie teenoor die teenoorgestelde geslag bring 'n vroulike slagoffer mans se beginwaarde vir fisiese aggressie besonder baie af, terwyl 'n manlike slagoffer vroue se beginwaarde vir fisiese aggressie minder afbring as wat die geval is met 'n vroulike slagoffer. Gevolglik is damestudente beduidend meer fisies aggressief teenoor die teenoorgestelde geslag as wat mansstudente is teenoor die teenoorgestelde geslag.

In die geval van verbale aggressie teenoor beide geslagsgroepe lei die verwagte min lyding deur die slagoffer daartoe dat die beginwaarde vir verbale aggressie gelyk is by mans- en damestudente. Gevolglik is daar geen beduidende geslagsverskille in verbale aggressie teenoor beide mans en vroue nie.

In die geval van woede en vyandigheid teenoor beide mans en vroue voel die individu dat hy die sosiale gevolge van aggressie kan ontduik deur nie-openlike vorms van aggressie te gebruik. Gevolglik is daar geen beduidende geslagsverskille in woede en vyandigheid teenoor mans en vroue nie.

7.3. GEVOLGTREKking

Die volgende gevolgtrekkings word op grond van die resultate gemaak:

1. 'n Interne lokus van kontrole toon 'n beduidende negatiewe verband met aggressie by damestudente.

2. Mans is beduidend meer fisies aggressief teenoor dieselfde geslag as vroue teenoor dieselfde geslag.
3. Vroue is beduidend meer fisies aggressief teenoor die teenoorgestelde geslag as mans teenoor die teenoorgestelde geslag.

7.4. BEPERKINGS VAN HIERDIE ONDERSOEK

Die resultate van die huidige ondersoek rus op twee pilare. Eerstens, is die resultate 'n weerspieëling van sielkundige prosesse binne die individuele deelnemer. Tweedens, weerspieël die resultate die wyse waarop die ondersoek uitgevoer is. Enige tekortkominge in die uitvoering van die ondersoek het gevolglik die resultate beïnvloed. Daarom is dit belangrik om die resultate van die ondersoek te evalueer teen die volgende tekortkominge van die ondersoek:

1. Die resultate is nie veralgemeenbaar na enige groep buiten die ondersoekgroep nie. Redes hiervoor sluit die volgende in:
 - Die ondersoekgroep is nie gelykkansig gekies nie.
 - Die ondersoekgroep is baie eenvormig ten opsigte van sekere elemente wat in die Suid-Afrikaanse bevolking voorkom (waaronder taal, ouderdom en sosio-ekonomiese groep).
 - Die steekproef is relatief klein. (Die steekproefgrootte is veral problematies wanneer in ag geneem word dat die mansstudente veel minder is as die damestudente.)
 - Die gevolgtrekkings van die ondersoek is gebaseer op waarnemings gemaak op een oomblik in tyd.
2. Sekere hipoteses kon nie getoets word nie weens 'n té klein steekproef.
3. Die data is kwantitatief ingewin deur middel van 'n opname. Deur die gebruik van gestandaardiseerde vraelyste het belangrike data verlore gegaan. Gevolglik is die resultate nie in voeling met die individu se totale lewenssituasie nie.

4. Die veranderlikes wat as voorspellers vir aggressie getoets is, het verskeie dimensies. Die ondersoek het egter slegs op sekere dimensies gefokus ter uitsluiting van ander. Sodoende is die invloed van die verskeie dimensies op mekaar en op die resultate geïgnoreer.
5. Die ondersoek het nie vir enige veranderlikes buiten selfagting en lokus van kontrole gekontroleer nie. Dit mag wees dat sulke veranderlikes 'n verydelende invloed gehad het op die resultate.
6. Die beskikbare meetinstrumente vir die meting van die stabiliteit van selfagting het die navorser genoop om twee verskillende meetinstrumente te gebruik en slegs die beduidendheid van die resultate te aanvaar indien dit met beide meetinstrumente verkry is. Dit mag wees dat beduidende resultate as onbeduidend verklaar is.
7. Die verdeling van die afhanklike veranderlike in twee aparte veranderlikes tydens meervoudige regressie-ontleding laat ruimte vir 'n beter statistiese metode vir die verkenning van 'n nie-lineêre verband met behulp van meervoudige regressie-ontleding.

7.5. AANBEVELINGS

Die volgende aanbevelings word op grond van die huidige ondersoek gemaak met betrekking tot toekomstige navorsing:

Dit is belangrik om in ondersoeke soortgelyk aan die huidige een die beperkings van die huidige ondersoek aan te spreek:

1. Die veralgemeenbaarheid van die resultate moet uitgebrei word. Dit kan onder andere gedoen word op die volgende wyses:
 - Die ondersoekgroep moet gelykkansig gekies word.
 - Tydens hierdie proses moet die proporsies van die elemente in die bevolking behou word (waaronder kultuur, ouderdom en sosio-ekonomiese groep).

- 'n Groter steekproef moet gebruik word.
 - Data moet longitudinaal ingewin word.
2. Dit is belangrik dat die totale lewensituasie van die individu in ag geneem word tydens die verkryging van data. Buiten kwantitatiewe metodes moet data ook kwalitatief ingewin word.
 3. Stabiliteit van selfagting moet op 'n geldige en betroubare wyse getoets word. Hierdie stap verg die evaluering en aanpassing van die beskikbare meetinstrumente wat kruisseksioneel gebruik kan word. Dit mag ook nodig wees om nuwe meetinstrumente hiervoor te ontwerp.
 4. Die verkenning van 'n nie-lineêre verband met behulp van meervoudige regressie-ontleding verg die ontwikkeling en evaluering van geloofwaardige statistiese tegnieke wat hiervoor gebruik kan word.

Die volgende aanbevelings word gemaak vir toekomstige ondersoeke wat aanvullend sal wees op die huidige een:

1. Die verband tussen vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole, en die verskillende tipes aggressie moet ondersoek word.
2. Die verskeie dimensies van selfagting, lokus van kontrole en aggressie moet in ag geneem word tydens die verkenning van die verband tussen hierdie veranderlikes. So byvoorbeeld kan lokus van kontrole verskil ten opsigte van sukses en mislukking.
3. Die mate waartoe vlak van selfagting, stabiliteit van selfagting en lokus van kontrole verklarend is van aggressie binne verskillende groepe moet vergelyk word. In hierdie opsig is dit nodig om die meetinstrumente wat gebruik is in hierdie ondersoek aan te pas vir die verskillende bevolkingsgroepe in Suid-Afrika.

4. Afhangend van toekomstige resultate oor die rol van selfagting en lokus van kontrole in aggressie, kan programme ontwikkel word wat aggressie sal teenwerk deur hierdie veranderlikes aan te spreek. Hierdie programme moet prakties geïmplementeer en geëvalueer word.
5. Daar moet ondersoek ingestel word na die faktore wat lei tot verskille in die sosiale aanvaarbaarheid van aggressie tussen die twee geslagsgroepe van die aggressor, sowel as die slagoffer.

Die volgende algemene aanbevelings word ook gemaak vir toekomstige navorsing:

1. 'n Metode moet ontwikkel word om persone beter te motiveer vir deelname aan navorsing.
2. Daar moet ondersoek ingestel word na die faktore waarmee aggressie beveg kan word. Hierdie inligting moet toeganklik gemaak word vir die gemeenskap.
3. Daar moet ondersoek ingestel word na metodes om die gemeenskap bewus te maak van die sosiale verantwoordelikheid wat dit het om aggressie te beveg, sowel as metodes om die gemeenskap hiervoor te motiveer. Aggressie is immers 'n sosiale probleem en nie 'n individuele probleem nie ...

“and in my heart I knew
the children’s quarrel, in which hard words are flung
and murder done in play, which will at last be earnest ...
And so I clenched my murderous hands and laughed.”

CONRAD AIKEN

Landscape West of Eden

VERWYSINGSLYS

Aiken, C. (1961). Selected poems. New York: Oxford University Press.

Anderson, C. R. (1977). Locus of control, coping behaviors, and performance in a stress setting: A longitudinal study. Journal of Applied Psychology, 62(4), 446-451.

Archer, J., & Haigh, A. M. (1997). Do beliefs about aggressive feelings and actions predict reported levels of aggression? British Journal of Social Psychology, 36, 83-105.

Archer, J., Monks, S., & Connors, L. (1997). Comments on SPO409: A. Campbell, M. Sapochnik and S. Muncer's: Sex differences in aggression: Does social representation mediate forms? BJSP, 1997, 36, 161-171. British Journal of Social Psychology, 36, 603-606.

Averill, J. R. (1982). Anger and aggression: An essay on emotion. New York: Springer-Verlag.

Bandura, A. (1973). Aggression: A social learning analysis. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.

Bandura, A., & Walters, R. H. (1959). Adolescent aggression: A study of the influence of child-training practices and family interrelationships. New York: The Ronald Press Company.

Baumeister, R. F., Heatherton, T. F., & Tice, D. M. (1993). When ego threats lead to self-regulation failure: Negative consequences of high self-esteem. Journal of Personality and Social Psychology, 64(1), 141-156.

Baumeister, R. F., Smart, L., & Boden, J. M. (1996). Relation of threatened egotism to violence and aggression: The dark side of high self-esteem. Psychological Review, 103(1), 5-33.

Baumeister, R. F., Tice, D. M., & Hutton, D. G. (1989). Self-presentational motivations and personality differences in self-esteem. Journal of Personality, 57(3), 547-579.

Berkowitz, L. (1969). The frustration-aggression hypothesis revisited. In L. Berkowitz (Ed.), Roots of aggression (pp. 1-28). New York: Atherton Press.

Berkowitz, L. (1989). Frustration-aggression hypothesis: Examination and reformulation. Psychological Bulletin, 106(1), 59-73.

Blascovich, J., & Tomaka, J. (1991). Measures of self-esteem. In J. P. Robinson, P. R. Shaver & L. S. Wrightsman (Eds.), Measures of personality and social psychological attitudes: Vol. 1. (115-160). San Diego: Academic Press, Inc.

Bloom, R. B., Shea, R. J., & Eun, B. (1979). The Piers-Harris Self-Concept Scale: Norms for behaviorally disordered children. Psychology in the Schools, 16, 483-487.

Breakwell, G. M., Fife-Shaw, C., & Devereux, J. B. (1988). The relationship of self-esteem and attributional style to young peoples' worries. The Journal of Psychology, 122(3), 207-215.

Brissett, M., & Nowicki, S., Jr. (1973). Internal versus external control of reinforcement and reaction to frustration. Journal of Personality and Social Psychology, 25(1), 35-44.

Bushman, B. J., & Baumeister, R. F. (1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence? Journal of Personality and Social Psychology, 75(1), 219-229.

Buss, A. H., & Perry, M. (1992). The Aggression Questionnaire. Journal of Personality and Social Psychology, 63(3), 452-459.

Buss, A. H., Plomin, R., & Carver, C. (1973). Delay of frustration and aggression. Psychological Reports, 32, 1074.

Bynner, J. M., O'Malley, P. M., & Bachman, J. G. (1981). Self-esteem and delinquency revisited. Journal of Youth and Adolescence, 10(6), 407-441.

Calkins, S. D., & Johnson, M. C. (1998). Toddler regulation of distress to frustrating events: Temperamental & maternal correlates. Infant Behavior & Development, 21(3), 379-395.

Campbell, A., & Muncer, S. (1994). Sex differences in aggression: Social representation and social roles. British Journal of Social Psychology, 33, 233-240.

Campbell, A., Sapochnik, M., & Muncer, S. (1997). Sex differences in aggression: Does social representation mediate form of aggression? British Journal of Social Psychology, 36, 161-171.

Chubb, N. H., Fertman, C. I., & Ross, J. L. (1997). Adolescent self-esteem and locus of control: A longitudinal study of gender and age differences. Adolescence, 32(125), 113-129.

De Man, A. F., & Green, C. D. (1988). Selected personality correlates of assertiveness and aggressiveness. Psychological Reports, 62, 672-674.

Demo, D. H. (1985). The measurement of self-esteem: Refining our methods. Journal of Personality and Social Psychology, 48(6), 1490-1502.

De Moja, C. A. (1997). Scores on locus of control and aggression for drug addicts, users, and controls. Psychological Reports, 80, 40-42.

Dollard, J., Miller, N. E., Doob, L. W., Mowrer, O. H., & Sears, R. R. (1939). Frustration and aggression. London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., Ltd.

DuBois, D. L., Bull, C. A., Sherman, M. D., & Roberts, M. (1998). Self-esteem and adjustment in early adolescence: A social-contextual perspective. Journal of Youth and Adolescence, *27*(5), 557-583.

Eagly, A. H., & Steffen, V. J. (1986). Gender and aggressive behavior: A meta-analytic review of the social psychological literature. Psychological Bulletin, *100*(3), 309-330.

Eckhardt, C. I., & Kassino, H. (1998). Articulated cognitive distortions and cognitive deficiencies in maritally violent men. Journal of Cognitive Psychotherapy: An International Quarterly, *12*(3), 231-250.

Fabrigar, L. R., Smith, S. M., & Brannon, L. A. (1999). Applications of social cognition: Attitudes as cognitive structures. In F. T. Durso (Ed.), Handbook of applied cognition (pp. 173-206). Chichester: John Wiley & Sons.

Fischer, J., & Corcoran, K. (1994). Measures for clinical practice: A sourcebook (2nd ed.) (Vols. 1-2). New York: The Free Press.

Fleming, J. S., & Courtney, B. E. (1984). The dimensionality of self-esteem: II. Hierarchical facet model for revised measurement scales. Journal of Personality and Social Psychology, *46*(2), 404-421.

Francis, L. J., & Wilcox, C. (1995). Self-esteem: Coopersmith and Rosenberg compared. Psychological Reports, *76*, 1050.

Franzoi, S. L., & Reddish, B. J., III (1980). Factor analysis of the stability of self scale. Psychological Reports, *47*, 1160-1162.

Frodi, A., Macaulay, J., & Thome, P. R. (1977). Are women always less aggressive than men? A review of the experimental literature. Psychological Bulletin, 84(4), 634-660.

Geist, C. R., & Borecki, S. (1982). Social avoidance and distress as a predictor of perceived locus of control and level of self-esteem. Journal of Clinical Psychology, 38(3), 611-613.

Greenier, K. D., Kernis, M. H., & Waschull, S. B. (1995). Not all high (or low) self-esteem people are the same: Theory and research on stability of self-esteem. In M. H. Kernis (Ed.), Efficacy, agency, and self-esteem (pp. 51-71). New York: Plenum Press.

Greenwald, A. G. (1980). The totalitarian ego: Fabrication and revision of personal history. American Psychologist, 35, 603-618.

Gustafson, R. (1989). Human physical aggression as a function of magnitude of frustration: Indirect support and a possible confounding influence. Psychological Reports, 64, 367-374.

Hagborg, W. J. (1993). The Rosenberg Self-Esteem Scale and Harter's Self-Perception Profile for Adolescents: A concurrent validity study. Psychology in the Schools, 30, 132-136.

Heatherton, T. F., & Polivy, J. (1991). Development and validation of a scale for measuring state self-esteem. Journal of Personality and Social Psychology, 60(6), 895-910.

Higgins, E. T. (1987). Self-discrepancy: A theory relating self and affect. Psychological Review, 94(3), 319-340.

Hoffmann, W., & McKendrick, B. (1990). The nature of violence. In B. McKendrick & W. Hoffmann (Eds.), People and violence in South Africa (pp. 2-35). Cape Town: Oxford University Press.

Holmes, D. S. (1972). Aggression, displacement, and guilt. Journal of Personality and Social Psychology, *21*(3), 296-301.

Houlihan, B., Fitzgerald, M., & O'Regan, M. (1994). Self-esteem, depression and hostility in Irish adolescents. Journal of Adolescence, *17*, 565-577.

Kernis, M. H., Cornell, D. P., Sun, C., Berry, A., & Harlow, T. (1993). There's more to self-esteem than whether it is high or low: The importance of stability of self-esteem. Journal of Personality and Social Psychology, *65*(6), 1190-1204.

Kernis, M. H., Grannemann, B. D., & Barclay, L. C. (1989). Stability and level of self-esteem as predictors of anger arousal and hostility. Journal of Personality and Social Psychology, *56*(6), 1013-1022.

Kernis, M. H., Grannemann, B. D., & Barclay, L. C. (1992). Stability of self-esteem: Assessment, correlates, and excuse making. Journal of Personality, *60*(3), 621-644.

Kilpatrick, D. G., Dubin, W. R., & Marcotte, D. B. (1974). Personality, stress of the medical education process, and changes in affective mood state. Psychological Reports, *34*, 1215-1223.

Kliewer, W., & Sandler, I. N. (1992). Locus of control and self-esteem as moderators of stressor-symptom relations in children and adolescents. Journal of Abnormal Child Psychology, *20*(4), 393-413.

Kugle, C. L., Clements, R. O., & Powell, P. M. (1983). Level and stability of self-esteem in relation to academic behavior of second graders. Journal of Personality and Social Psychology, *44*(1), 201-207.

Lackovic-Grgin, K., Dekovic, M., Milosavljevic, B., Cvek-Soric, I., & Opacic, G. (1996). Social support and self-esteem in unemployed university graduates. Adolescence, 31(123), 701-707.

Lee, J. A., Jr., Armus, H. L., & Miller, W.S. (1998). Effects of frustration increase and decrease on percentage of short interresponse times. The Journal of General Psychology, 125(4), 347-353.

Lefcourt, H. M. (1991). Locus of control. In J. P. Robinson, P. R. Shaver & L. S. Wrightsman (Eds.), Measures of personality and social psychological attitudes: Vol. 1. (413-499). San Diego: Academic Press. Inc.

Lochman, J. E. (1987). Self- and peer perceptions and attributional biases of aggressive and nonaggressive boys in dyadic interactions. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 55(3), 404-410.

Lutz, J. (1994). Introduction to learning and memory. Pacific Grove: Brooks/Cole Publishing Company.

McCarthy, J. D., & Hoge, D. R. (1982). Analysis of age effects in longitudinal studies of adolescent self-esteem. Developmental Psychology, 18(3), 372-379.

McFarlin, D. B., & Blascovich, J. (1981). Effects of self-esteem and performance feedback on future affective preferences and cognitive expectations. Journal of Personality and Social Psychology, 40(3), 521-531.

McIntosh, E. G., & Matthews, C. O. (1992). Use of direct coping resources in dealing with jealousy. Psychological Reports, 70, 1037-1038.

Madonna, S., Jr., & Philpot, V. D. (1996). Self-statements, self-esteem, and locus of control in discriminating college students' scores on the Beck Depression Inventory. Psychological Reports, 78, 531-534.

Melnick, B., & Hurley, J. R. (1969). Distinctive personality attributes of child-abusing mothers. Journal of Consulting and Clinical Psychology, *33*(6), 746-749.

Mooney, S. P., Sherman, M. F., & Lo Presto, C. T. (1991). Academic locus of control, self-esteem, and perceived distance from home as predictors of college adjustment. Journal of Counseling & Development, *69*, 445-448.

Moore, S., Laflin, M. T., & Weis, D. L. (1996). The role of cultural norms in the self-esteem and drug use relationship. Adolescence, *31*(123), 523-542.

Nielsen, D. M., & Metha, A. (1994). Parental behavior and adolescent self-esteem in clinical and nonclinical samples. Adolescence, *29*(115), 525-542.

Nowicki, S., Jr., & Duke, M. P. (1974). A locus of control scale for noncollege as well as college adults. Journal of Personality Assessment, *38*, 136-137.

Olweus, D. (1978). Aggression in the schools: Bullies and whipping boys. New York: John Wiley & Sons.

Ormel, J., & Schaufeli, W. B. (1991). Stability and change in psychological distress and their relationship with self-esteem and locus of control: A dynamic equilibrium model. Journal of Personality and Social Psychology, *60*(2), 288-299.

Österman, K., Björkqvist, K., Lagerspetz, K. M. J., Charpentier, S., Caprara, G. V., & Pastorelli, C. (1999). Locus of control and three types of aggression. Aggressive Behavior, *25*, 61-65.

Pefley, W. R. (1987). Locus of control and hostility: Sex differences. The Journal of Psychology, *121*(4), 329-334.

Perry, D. G., Perry, L. C., & Weiss, R. J. (1989). Sex differences in the consequences that children anticipate for aggression. Developmental Psychology, 25(2), 312-319.

Phares, E. J. (1984). Introduction to personality. Columbus: Charles E. Merrill Publishing Company.

Philip, N. (1995). The illustrated book of myths: Tales and legends of the world. London: Dorling Kindersley.

Prerost, F. J. (1987). Health locus of control, humor, and reduction in aggression. Psychological Reports, 61, 887-896.

Raskin, R., Novacek, J., & Hogan, R. (1991). Narcissistic self-esteem management. Journal of Personality and Social Psychology, 60(6), 911-918.

Romney, D. M. (1994). Cross-validating a causal model relating attributional style, self-esteem, and depression: An heuristic study. Psychological Reports, 74, 203-207.

Rosenberg, M. (1965). Society and the adolescent self-image. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Rothbart, M. K., & Jones, L. B. (1998). Temperament, self-regulation, and education. School Psychology Review, 27(4), 479-491.

Samuel, W. (1981). Personality: Searching for the sources of human behavior. New York: McGraw-Hill Book Company.

Savin-Williams, R. C., & Jaquish, G. A. (1981). The assessment of adolescent self-esteem: A comparison of methods. Journal of Personality, 49(3), 324-336.

Schneider, M. J., & Leitenberg, H. (1989). A comparison of aggressive and withdrawn children's self-esteem, optimism and pessimism, and causal attributions for success and failure. Journal of Abnormal Child Psychology, 17(2), 133-144.

Scholtz, G. J. L., & Willemse, J. W. (1991). Antecedents of aggression in sport. S.A. Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation, 14(1), 51-62.

Shevlin, M. E., Bunting, B. P., & Lewis, C. A. (1995). Confirmatory factor analysis of the Rosenberg Self-Esteem Scale. Psychological Reports, 76, 707-710.

Shorkey, C. T. (1980). Sense of personal worth, self-esteem, and anomia of child-abusing mothers and controls. Journal of Clinical Psychology, 36(3), 817-820.

Shorkey, C. T., & Armendariz, J. (1985). Personal worth, self-esteem, anomia, hostility and irrational thinking of abusing mothers: A multivariate approach. Journal of Clinical Psychology, 41(3), 414-421.

Shrauger, J. S., & Lund, A. K. (1975). Self-evaluation and reactions to evaluations from others. Journal of Personality, 43, 94-108.

Steitz, J. A., & Owen, T. P. (1992). School activities and work effects on adolescent self-esteem. Adolescence, 27(105), 37-50.

Strickland, B. R. (1989). Internal-external control expectancies. American Psychologist, 44, 1-12.

Swann, W. B., Jr. (1987). Identity negotiation: Where two roads meet. Journal of Personality and Social Psychology, 53(6), 1038-1051.

Swann, W. B., Jr., Griffin, J. J., Jr., Predmore, S. C., & Gaines, B. (1987). The cognitive-affective crossfire: When self-consistency confronts self-enhancement. Journal of Personality and Social Psychology, 52(5), 881-889.

Sweeney, P. D., & Wells, L. E. (1990). Reactions to feedback about performance: A test for three competing models. Journal of Applied Social Psychology, *20*(10), 818-834.

Tangney, J. P., Wagner, P., Fletcher, C., & Gramzow, R. (1992). Shamed into anger? The relation of shame and guilt to anger and self-reported aggression. Journal of Personality and Social Psychology, *62*(4), 669-675.

Taylor, S. E., & Brown, J. D. (1988). Illusion and well-being: A social psychological perspective on mental health. Psychological Bulletin, *103*(2), 193-210.

Tennen, H., & Herzberger, S. (1987). Depression, self-esteem, and the absence of self-protective attributional biases. Journal of Personality and Social Psychology, *52*(1), 72-80.

Tennen, H., Herzberger, S., & Nelson, H. F. (1987). Depressive attributional style: The role of self-esteem. Journal of Personality, *55*(4), 631-660.

Thorpe, W. H. (1956). Learning and instinct in animals. Cambridge: Harvard University Press.

Tice, D. M. (1991). Esteem protection or enhancement? Self-handicapping motives and attributions differ by trait self-esteem. Journal of Personality and Social Psychology, *60*(5), 711-725.

Vansteelandt, K., & Van Mechelen, I. (1998). Individual differences in situation-behavior profiles: A triple typology model. Journal of Personality and Social Psychology, *75*(3), 751-765.

Verkuyten, M. (1995). Self-esteem, self-concept stability, and aspects of ethnic identity among minority and majority youth in the Netherlands. Journal of Youth and Adolescence, *24*(2), 155-175.

Warehime, R. G., & Woodson, S. (1971). Locus of control and immediate affect states. Journal of Clinical Psychology, 27, 443-444.

Wells, L. E., & Marwell, G. (1976). Self-esteem: Its conceptualization and measurement. Beverly Hills: Sage Publications.

Willemse, J. W., & Scholtz, G. J. L. (1988). Die verband tussen sportaggressie en territorialiteit. S.A. Tydskrif vir Navorsing in Sport, Liggaamlike Opvoedkunde en Ontspanning, 11(2), 89-99.

Williams, C. B., & Vantress, F. E. (1969). Relation between internal-external control and aggression. The Journal of Psychology, 71, 59-61.

Williams, T. Y., Boyd, J. C., Cascardi, M. A., & Poythress, N. (1996). Factor structure and convergent validity of the Aggression Questionnaire in an offender population. Psychological Assessment, 8(4), 398-403.

Wills, T. A. (1981). Downward comparison principles in social psychology. Psychological Bulletin, 90(2), 245-271.

Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. Journal of Personality and Social Psychology, 61(4), 590-597.

Young, T. J. (1992). Locus of control and perceptions of human aggression. Perceptual and Motor Skills, 74, 1016-1018.

Bylae 1**ALGEMENE INSTRUKSIES**

Voltooi asseblief die volgende vraelyste. Maak seker dat u elke vraag beantwoord. Gebruik die blokkies wat verskaf word vir u antwoorde.

Alle data sal vertroulik hanteer word. Geen individuele data sal bekend gemaak word nie, slegs statistieke van die groep as 'n geheel sal gerapporteer word.

Onthou daar is geen regte of verkeerde antwoorde nie.

Wees asseblief eerlik!

Please complete the following questionnaires. Make certain that you answer every question. Use the provided spaces to record your answers in.

All data will be treated confidentially. No individual data will be made known, only statistics of the group as a whole will be reported.

Remember there are no right or wrong answers.

Please be honest!

BIOGRAFIESE VRAELYS**Geslag / Sex**

☐	Manlik Male
--------------------------	----------------

☐	Vroulik Female
--------------------------	-------------------

Ouderdom / Age

Huistaal / Home language

Burgerskap / Citizenship

☐	Republiek van Suid-Afrika Republic of South-Africa
--------------------------	---

☐	Ander Other
--------------------------	----------------

Bylae 2

DIE ROSENBERG SELFAGTING SKAAL

(Rosenberg, 1965)

AANWYSINGS / INSTRUCTIONS

Hierdie vraelys het twee stappe. By **stap 1** moet u aandui hoe u in die algemeen voel omtrent die gegewe item. By **stap 2** moet u aandui tot watter mate u dink u keuse by elke item sal verander van dag tot dag. Beantwoord eers al die vrae by stap 1 voordat u na stap 2 oorgaan.

*This questionnaire has two steps. At **step 1** indicate how you generally feel about the given item. **Step 2** requires you to indicate to what degree you think your choice at each item will vary from day to day. Answer all the questions at step 1 before going on to step 2.*

Gebruik die volgende skaal by **stap 1**

Use the following scale to complete step 1

1	2	3	4
Verskil sterk	Verskil	Stem saam	Stem sterk saam
<i>Strongly disagree</i>	<i>Disagree</i>	<i>Agree</i>	<i>Strongly agree</i>

Gebruik die volgende skaal by **stap 2**

Use the following scale to complete step 2

1	2	3	4
Geen verandering nie	Matige verandering	Baie verandering	Uitermatige verandering
<i>No change</i>	<i>Moderate change</i>	<i>Great change</i>	<i>Extreme change</i>

Stap 1 <i>Step 1</i>	Stap 2 <i>Step 2</i>		
		1	Ek voel ek het waarde as 'n persoon, ten minste op 'n gelyke basis as ander. <i>I feel that I am a person of worth, at least on an equal basis with others.</i>
		2	Ek voel ek het 'n aantal goeie eienskappe. <i>I feel that I have a number of good qualities.</i>
		3	Alles in ag geneem is ek geneig om te voel dat ek 'n mislukking is. <i>All in all, I am inclined to feel that I am a failure.</i>
		4	Ek is in staat daartoe om dinge so goed soos die meeste ander mense te doen. <i>I am able to do things as well as most other people.</i>
		5	Ek voel ek het nie veel om op trots te wees nie. <i>I feel I do not have much to be proud of.</i>
		6	Ek het 'n positiewe houding teenoor myself. <i>I take a positive attitude toward myself.</i>
		7	In die geheel is ek tevrede met myself. <i>On the whole, I am satisfied with myself.</i>
		8	Ek wens ek kan meer respek vir myself hê. <i>I wish I could have more respect for myself.</i>
		9	Ek voel beslis nutteloos by tye. <i>I certainly feel useless at times.</i>
		10	Soms dink ek dat ek niks werd is nie. <i>At times I think I am no good at all.</i>

Bylae 3

DIE ROSENBERG STABILITEIT VAN SELF SKAAL

(Rosenberg, 1965)

AANWYSINGS / INSTRUCTIONS

Gebruik die gegewe skale en dui by elke item aan watter keuse die meeste van toepassing is op u.

Use the given scales to indicate which option applies to you.

1

1	2	3	4
Geen verandering nie <i>No change</i>	Min verandering <i>Little change</i>	Matige verandering <i>Moderate change</i>	Baie verandering <i>Great change</i>

1	Is u opinie oor uself geneig om baie te verander, of bly dit altyd dieselfde? <i>Does your opinion of yourself tend to change a good deal, or does it always continue to remain the same?</i>
---	--

2

1	2	3	4
Nooit nie <i>Never</i>	Baie min <i>Rarely</i>	Soms <i>Sometimes</i>	Dikwels <i>Often</i>

2	Vind u dat u een dag 'n sekere opinie oor uself het en op 'n ander dag 'n ander opinie het? <i>Do you ever find that one day you have one opinion of yourself and on another day you have a different opinion?</i>
---	---

3-5

1	2	3	4
Verskil sterk <i>Strongly disagree</i>	Verskil <i>Disagree</i>	Stem saam <i>Agree</i>	Stem sterk saam <i>Strongly agree</i>

3	Ek het opgemerk dat my idees oor myself blyk baie vinnig te verander. <i>I have noticed that my ideas about myself seem to change very quickly.</i>
4	Sommige dae het ek 'n baie goeie opinie oor myself; ander dae 'n baie swak opinie oor myself. <i>Some days I have a very good opinion of myself; other days I have a very poor opinion of myself.</i>
5	Ek voel dat niks, of amper niks, die opinie wat ek huidiglik oor myself het kan verander nie. <i>I feel that nothing, or almost nothing, can change the opinion I currently hold of myself.</i>

Bylae 4

DIE NOWICKI-STRICKLAND SKAAL VIR INTERNE-EKSTERNE KONTROLE VIR VOLWASSENES

(Nowicki & Duke, 1974)

AANWYSINGS / INSTRUCTIONS

Antwoord "ja" (J) of "nee" (N) by elke item.

Answer either "yes" (Y) or "no" (N) at each of the following items.

1	Glo u dat die meeste probleme hulself sal oplos solank u nie daarmee inmeng nie? <i>Do you believe that most problems will solve themselves if you just don't fool with them?</i>
2	Glo u dat u kan voorkom dat u 'n verkoue kry? <i>Do you believe that you can stop yourself from catching a cold?</i>
3	Word sommige mense eenvoudig gebore met geluk aan hulle kant? <i>Are some people just born lucky?</i>
4	Voel u die meeste van die tyd dat goeie punte vir u baie beteken het? <i>Most of the time, do you feel that getting good grades meant a great deal to you?</i>
5	Word u dikwels blameer vir dinge wat nie u fout is nie? <i>Are you often blamed for things that just aren't your fault?</i>
6	Glo u dat enige vak met harde werk geslaag kan word? <i>Do you believe that if somebody studies hard enough, he or she can pass any subject?</i>
7	Voel u dat dit die meeste van die tyd nie lonend is om hard te probeer nie aangesien dinge nooit reg uitdraai nie? <i>Do you feel that most of the time it doesn't pay to try hard because things never turn out right anyway?</i>
8	Voel u dat, indien die dag goed begin, u verseker is van 'n goeie dag ongeag wat u doen? <i>Do you feel that if things start out well in the morning, it's going to be a good day no matter what you do?</i>
9	Voel u dat ouers die meeste van die tyd luister na wat hul kinders sê? <i>Do you feel that most of the time parents listen to what their children have to say?</i>
10	Glo u dat wense goeie dinge kan laat gebeur? <i>Do you believe that wishing can make good things happen?</i>
11	Wanneer u gestraf word, voel u dat dit gewoonlik sonder 'n goeie rede is? <i>When you get punished, does it usually seem it's for no good reason at all?</i>
12	Vind u die meeste van die tyd dit moeilik om 'n vriend se opinie te verander? <i>Most of the time, do you find it hard to change a friend's opinion (mind)?</i>
13	Dink u dat aanmoediging meer as geluk 'n span help om te wen? <i>Do you think that cheering more than luck helps a team to win?</i>
14	Het u gevoel dat dit byna onmoontlik was om u ouers se opinie oor iets te verander? <i>Did you feel that it was nearly impossible to change your parents' minds about anything?</i>
15	Glo u dat ouers hul kinders moet toelaat om die meeste van hul besluite self te neem? <i>Do you believe that parents should allow children to make most of their own decisions?</i>
16	Voel u, wanneer u iets verkeerd doen, dat daar min is wat u kan doen om dit reg te maak? <i>Do you feel that when you do something wrong, there's very little you can do to make it right?</i>
17	Glo u dat die meeste mense goed is met sport omdat hulle bloot so gebore word? <i>Do you believe that most people are just born good at sports?</i>
18	Is die meeste mense van u ouderdom sterker as u? <i>Are most of the other people your age stronger than you are?</i>
19	Voel u dat om nie aan probleme te dink nie een van die beste maniere is om die meeste probleme te hanteer? <i>Do you feel that one of the best ways to handle most problems is just not to think about them?</i>

20	Voel u dat u grootliks na eie keuse kan besluit wie u vriende is? <i>Do you feel that you have a lot of choice in deciding who your friends are?</i>
21	Glo u dat 'n vierklawer u dalk geluk mag bring? <i>If you find a four-leaf clover, do you believe that it might bring you good luck?</i>
22	Het u dikwels gevoel dat die voltooiing van huiswerk baie te make het met watter punte u gekry het? <i>Did you often feel that whether or not you did your homework had much to do with the kind of grades you got?</i>
23	Voel u dat daar min is wat u kan doen om 'n persoon van dieselfde ouderdom te stop wanneer hy of sy kwaad is vir u? <i>Do you feel that when a person your age is angry at you, there's little you can do to stop him or her?</i>
24	Het u ooit 'n gelukbringer gehad? <i>Have you ever had a good-luck charm?</i>
25	Glo u dat u optrede bepaal of mense van u hou of nie? <i>Do you believe that whether or not people like you depends on how you act?</i>
26	Het u ouers u gewoonlik gehelp indien u hulle gevra het? <i>Did your parents usually help you if you asked them to?</i>
27	Het u gevoel dat wanneer mense kwaad was vir u dit gewoonlik vir geen rede was nie? <i>Have you felt that when people were angry with you it was usually for no reason at all?</i>
28	Voel u die meeste van die tyd dat u kan verander wat môre kan gebeur deur wat u vandag doen? <i>Most of the time, do you feel that you can change what might happen tomorrow by what you do today?</i>
29	Glo u dat wanneer slegte dinge gaan gebeur, hulle eenvoudig sal gebeur ongeag wat u doen om dit te probeer stop? <i>Do you believe that when bad things are going to happen, they just are going to happen no matter what you try to do to stop them?</i>
30	Dink u dat mense kan kry wat hulle wil hê indien hulle aanhou probeer? <i>Do you think that people can get their own way if they just keep trying?</i>
31	Vind u die meeste van die tyd dit nutteloos om te probeer kry wat u wil hê by die huis? <i>Most of the time do you find it useless to try to get your own way at home?</i>
32	Voel u dat goeie dinge gebeur as gevolg van harde werk? <i>Do you feel that when good things happen they happen because of hard work?</i>
33	Voel u dat wanneer iemand van dieselfde ouderdom u vyand wil wees daar min is wat u kan doen om dinge te verander? <i>Do you feel that when somebody your age wants to be your enemy there's little you can do to change matters?</i>
34	Voel u dat dit maklik is om vriende te kry om te doen wat u wil hê hulle moet doen? <i>Do you feel that it's easy to get friends to do what you want them to do?</i>
35	Voel u gewoonlik dat u min te sê het oor wat u kry om te eet by die huis? <i>Do you usually feel that you have little to say about what you get to eat at home?</i>
36	Voel u dat u min kan doen indien iemand nie van u hou nie? <i>Do you feel that when someone doesn't like you there's little you can do about it?</i>
37	Het u gewoonlik gevoel dat dit amper nutteloos was om te probeer in skool omdat die meeste ander kinders eenvoudig slimmer was as u? <i>Did you usually feel that it was almost useless to try in school because most other children were just plain smarter than you?</i>
38	Is u die tipe persoon wat glo dat vooruitbeplanning daartoe lei dat alles beter uitdraai? <i>Are you the kind of person who believes that planning ahead makes things turn out better?</i>
39	Voel u die meeste van die tyd dat u min te sê het oor wat u familie besluit om te doen? <i>Most of the time, do you feel that you have little to say about what your family decides to do?</i>
40	Dink u dat dit beter is om slim te wees as om gelukkig te wees? <i>Do you think it's better to be smart than to be lucky?</i>

Bylae 5

DIE AGGRESSIE VRAELYS

(Buss & Perry, 1992)

AANWYSINGS / INSTRUCTIONS

Gebruik die gegewe skaal en dui aan hoe kenmerkend elke item is van u. Onderskei by elke item tussen mans en vroue as die teiken van u gevoelens en gedrag. (Beoordeel u gevoelens en gedrag teenoor beide mans en vroue.)

Use the following scale to indicate how characteristic each item is of you. At each item distinguish between men and women as the target of your feelings and behaviour. (Evaluate your feelings and behaviour towards men and women.)

1	2	3	4	5
Uiters onkenmerkend <i>Extremely uncharacteristic</i>	Ietwat onkenmerkend <i>Somewhat uncharacteristic</i>	Slegs effens kenmerkend <i>Only slightly characteristic</i>	Ietwat kenmerkend <i>Somewhat characteristic</i>	Uiters kenmerkend <i>Extremely characteristic</i>

Mans <i>Men</i>	Vroue <i>Women</i>		
		1	Af en toe kan ek nie die drang weerstaan om 'n ander persoon te slaan nie. <i>Once in a while I can't control the urge to strike another person.</i>
		2	Ek sê openlik aan my vriende wanneer ek van hulle verskil. <i>I tell my friends openly when I disagree with them.</i>
		3	Ek word gou kwaad maar koel dan vinnig af. <i>I flare up quickly but get over it quickly.</i>
		4	Ek is soms baie jaloers. <i>I am sometimes eaten up with jealousy.</i>
		5	Met genoeg uittarting mag ek dalk 'n ander persoon slaan. <i>Given enough provocation, I may hit another person.</i>
		6	Ek is dikwels in 'n rusie betrokke met mense. <i>I often find myself disagreeing with people.</i>
		7	Ek wys my irritasie wanneer ek gefrustreerd is. <i>When frustrated, I let my irritation show.</i>
		8	Ek voel by tye die lewe behandel my onregverdig. <i>At times I feel I have gotten a raw deal out of life.</i>
		9	Indien iemand my slaan, slaan ek terug. <i>If somebody hits me, I hit back.</i>
		10	Wanneer mense my irriteer, mag ek vir hulle sê wat ek van hulle dink. <i>When people annoy me, I may tell them what I think of them.</i>
		11	Ek voel soms asof ek wil ontplof. <i>I sometimes feel like a powder keg ready to explode.</i>
		12	Ander mense blyk altyd die gelukslae te kry. <i>Other people always seem to get the breaks.</i>
		13	Ek is effens meer by gevegte betrokke as die gemiddelde persoon. <i>I get into fights a little more than the average person.</i>
		14	Ek kan nie anders as om in argumente betrokke te raak wanneer mense van my verskil nie. <i>I can't help getting into arguments when people disagree with me.</i>
		15	Sommige van my vriende dink ek is 'n vuurvreter. <i>Some of my friends think I'm a hothead.</i>

Mans <i>Men</i>	Vroue <i>Women</i>		
		16	Ek wonder hoekom ek soms so bitter voel oor dinge. <i>I wonder why sometimes I feel so bitter about things.</i>
		17	Indien ek moet, sal ek geweld gebruik om my regte te beskerm. <i>If I have to resort to violence to protect my rights, I will.</i>
		18	My vriende sê ek is ietwat strygerig. <i>My friends say that I'm somewhat argumentative.</i>
		19	Ek sal soms opvlieg sonder 'n goeie rede. <i>Sometimes I fly off the handle for no good reason.</i>
		20	Ek weet dat "vriende" agter my rug oor my praat. <i>I know that "friends" talk about me behind my back.</i>
		21	Daar is mense wat my so ver gedryf het dat ons handgemeen geraak het. <i>There are people who pushed me so far that we came to blows.</i>
		22	Ek sukkel om my humeur te beheer. <i>I have trouble controlling my temper.</i>
		23	Ek is agterdochtig teenoor vreemdelinge wat oordrewe vriendelik is. <i>I am suspicious of overly friendly strangers.</i>
		24	Ek kan aan geen goeie rede dink om ooit 'n persoon te slaan nie. <i>I can think of no good reason for ever hitting a person.</i>
		25	Ek voel soms dat mense agter my rug vir my lag. <i>I sometimes feel that people are laughing at me behind my back.</i>
		26	Ek het al mense wat ek ken gedreig. <i>I have threatened people I know.</i>
		27	Ek wonder wat mense wil hê wanneer hulle besonder aangenaam is. <i>When people are especially nice, I wonder what they want.</i>
		28	Ek was al so kwaad dat ek goed gebreek het. <i>I have become so mad that I have broken things.</i>
		29	Ek is 'n gelykmoedige persoon. <i>I am an even-tempered person.</i>